

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2.40 "

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare și
20 fileri.
Manuscripte nu să inape-
lază.

Demisia baronului Conrad.

Viena, 3 Decemvrie.

Chestiunea care dominează și azi nu numai în presa din monarhie, ci și în cea europeană, e demisia baronului Conrad de Hötendorf. Retragerea strălucită ce i s'a aranjat merituosului șef de până ieri al statului major a fost un fenomen neobișnuit în politica monarhiei austro-ungare și a luminaat culise, cari au surprins prin resorturile de-o determinantă forță ce ascundeau. Condescendența arătată de arhiducele Franz Ferdinand celui ce se depărta cu promisiunea unei apropiate reintegrări în atribuțiile sale de până acum, a dat consistență svonurilor despre existența unui așanumit partid rășboinic în monarhie. Se deduce cu multă aparență de adevăr că șeful acestui partid ar fi însuș moștenitorul și că monarhia e pe cale să-și schimbe în politica externă rolul de pașnică asistentă a Germaniei, revindicându-și un rol mai puțin dependent și în consecință mai efectiv. Gândul moștenitorului ar fi chiar — după cum pretinde un ziar din Berlin — să facă din Viena un nou focar de viață al complicațiilor universale. să sporească deci forța militară a monarhiei până în gradul care să-i îngăduie un rol hotărîtor, alături cu Germania, Anglia, Rusia și Franța.

Dacă din comentarele de acest sens ale presei germane putem citi temerile și gelosia statului german în ce privește o probabila creștere a influenței austro-ungare în Balcani, din comentarele presei italiene se resfringe de-dreptul o generală demoraliz-

zare în fața viitoarelor intenții agresive ce se atribuie monarhiei. Faptul că în Austria, presa care e în situație să cunoască mai de aproape gândurile viitorului nostru domnitor, ziarele creștin-sociale, nu fac nici o taină din natura divergențelor dintre ministrul de externe, contele Aehrenthal și baronul Conrad, a inspirat Italiei temeinice nedumeriri în ce privește relațiile ei viitoare cu monarhia noastră. Aceste ziare dau drept principală cauză a plecării fostului șef al statului major planul acestuia de a fortifica granițele dinspre Italia. Contele Aehrenthal n'a crezut în necesitatea unui astfel de plan, cu toate că, la începutul expediției tripolitane, Italia, sub pretextul unor mișcări socialiste, a dislocat o mare forță armată la granițele ei nordice. Contele Aehrenthal credea că pentru a răspunde acestui gest ostil, a fost de ajuns dislocarea de noi trupe austro-ungare la aceleași frontiere și că în situația dată planul baronului Conrad ar fi fost potrivit să provoace conflicte diplomatice păgubitoare. Ziarele creștin-sociale aprobă însă în mod firesc acest plan, deoarece monarhia e tocmai în acea parte mai puțin întărită, deși acolo e mai primejduită. Viitorul va dovedi dacă curentul așa zis rășboinic e justificat și dacă preținșii lui reprezentanți au contemplat corect viitorul rol al monarhiei.

E interesant și semnificativ în același timp, că unele ziare aprobă până și intențiile moștenitorului de-a lărgi cercul de competență al conducătorilor armatei, înzestrându-i cu dreptul să urmărească de

aproape constelațiile externe și să aibă un cuvânt în înfrurirea lor. Firește că intențiile aceste sunt numai pretinse și că nu se pot cunoaște în deplinătatea lor. Cei dintâi cari ar protesta împotriva acestor intenții ar fi desigur Ungurii, căci ei, în ori ce eucerire a influenței militare din centru, văd presemnele monarhiei centraliste, văd triumful din grad în grad al idealului politic ce se exprimă prin cuvântul atât de odios urechei lor „Gesamtmönarchie". Iată deci un nou prilej de halucinații pentru vizionarii statului maghiar național, un nou prilej de fantastice insinuații la adresa moștenitorului de tron.

Nelinăștea lor transpiră din toate comunicatele ce apar în ziarele vieneze subvenționate de guvernul ungar. În aceste comunicate se ține parte contelui Aehrenthal și se arată nedumeriri ușor de explicat. E, în surdina, aceeași muzică ce se înfiripă la Budapesta despre faimoasa „Camarilla", pe care ei și-o închipue stând sub conducerea moștenitorului. Înțelegem că compatrioții noștri mai simt și astăzi durerea căderii fostului ministru de rășboi Schönaich, prietenul de convingeri al contelui Aehrenthal și că disgrăția arătată de arhiducele Franz Ferdinand ministrului de externe poate să le inspire temeri în ce privește realizarea „ideii de stat". Acești dioscouri ai aspirațiilor ungurești, cărora presa germană creștin-socială le dă nimerit epitetul de *madjarissimi*, vor dispărea în curînd de pe firmamentul, lăsând în umbră visurile de prevalență ungurească în monarhie.

E curios, că cercurile politice ungu-

La jurați.

De Vasile Savel.

Curtea se constituie. Judecătorii, Ministerul public, jurații. Aărarea, puținul public din sală, ascultan rechizitoriu pe care îl citea greșierul. Il citea așa de repede, încât numai din când în când auziai unele vorbe: acuzatul... omor... bătaș...

Acuzatul sta în picioare, între doi soldați cu baioneta la armă.

Când a fost introdus în sală, păși încet, măsos, cu fruntea sus. Aruncă o privire spre judecători și îi veni par'că o ameteală. Cu dosul mânelei își șterse fruntea aburită deodată, pe urmă, recăpătându-și liniștea, își aruncă ochii spre bănci. Privirile lui întâlneau pe ale lui tată-său și o clipă se uită unul la altul, cercetându-se până în adâncul sufletului.

Nevastă-sa plângea.

Rudele celui mort îl priviră rece, numai un bălat al lui se uită lung și cu dragoste la acuzat. „Ti-am spus bade, să nu te pui cu tata că-i om iute", spuneau privirile flăcăului și Toader Dima înțelegea acum, și-i părea rău că făcuse moarte de om, dar îl durca în suflet că ai lui rămăneau pe drumuri și Nistor Vărtej, un voise nici odată să se înțeleagă cu dănsul, ca oamenii.

Grefierul citea rechizitoriu, îndeplinind de sigur, o formalitate, cerută de vre-un paragraf din lege. Președintele aproape adormise; ceilalți doi judecători, mai tineri, se uitau plictisiți în sală. Jurații, unii căseau, alții mestecau bomboane. Președintele juraților, sta cu mâinile pe hirtă,

mângându-și cu arătătorul un lanț gras, de aur. Se vedea bine, că se simte mândru de rolul ce-i era dat să joace. N'a căscat niciodată în timpul desbaterilor.

Acuzatul asculta cu cea mai mare băgare de seamă citirea lungului rechizitoriu și din când în când își apleca puțin capul înainte, voind par'că să facă un pas, să prindă mai bine înțelesul vorbelor pe cari le mănca pe jumătate greșierul.

Toader Dima e de statură potrivită. Un cap frumos, cu plete bogate; fruntea mare, boltită puțin și sub ea, ochii negri, blânzi și buni. Barba i-a crescut de când e în prevenție, pieळा obrazului i-s'a înălbit, ceea ce îi dă o înfățișare distinsă chiar și eu totul simpatice.

E singurul din sală care ascultă citirea cu atenție încordată. Tresare din când în când, ar vrea să facă o mișcare, să schițeze un gest, dar se oprește singur și încrucișându-și mâinile pe piept ascultă, ca unul care se așteaptă la orice în viață, care privește și vrea să vadă ce s'ar mai putea întâmpla.

Un aer de somnolență stăpânește întreaga Curte.

Grefierul, obișnuit se vede cu officiu acesta, începe să citească rar, tare și apăsător, și atunci pleoapele tuturor se ridică greoi, unul dintre judecători trage de robă pe președinte și când rechizitoriu se isprăvește, un foșnet străbate sala, un scârțait de scaune îți înfiorează nervii, jurații își schimbă poziția pe scaune și un târșăit de tălpi ar vrea să deștepte până și parchetul.

Publicul ridică sus capul, desmormindu-se. Curtea se agită. Apărarea foiletonează un cod, Ministerul public tușește, pregătindu-se să și sus-

ție acuzarea. Aprodul intră în funcțiune. Glasul lui, când va deschide ușa pe jumătate scoțându-și capul afară va răsună strident, prezintându-și ceoul îndărătul vocii domnului președinte.

*

— Acuzatu-le, ce ai de spus în apărare? Curtea îți dă dreptul să te aperi! rostește solemn domnul președinte.

— Domnul președinte spune... se grăbi să interviev Apărarea.

Acuzatul înțelesese de ce era vorba, și pentru întâia dată în viața lui auzi pe alții vorbindu-i de un drept ce i-se dă. Căpătă curaj și vorbe:

— Am tras brazdă în ogorul meu, ca'n fiecare an, primăvara. Când am ajuns la capul brazdei, dinspre apus, călare pe robul lui, venea Vărtej, mănecând pământul. Am oprit boii și l-am așteptat. Sufierea mi-se tăie dela inimă și mi era teamă, de ce'l vedeam că s'apropie.

Deodată sări de pe cal și încruntat, mânios, era drept în fața mea. M'am dat un pas îndărăt. Așteptam să vad ce are să seîntample. „Măi Toadere, prinse a vorbi, ti-am spus eri că n'ai voie să te atingi de pământul meu. Tu să pleci de pe el și să-ți cauți de lucru aiurea, că de nu, iarna s'alege de tine și ai răi".

Pământul era al nostru din strămoși. Și tata și bunicii și rășbunicii pe el s'au hrănit, și eu să plec într-o bună dimineată că așa vrea Nistor Vărtej? I-am spus cu binișorul: Măi Nistore, tu știi că n'are nimeni altu drept pe pământul ăsta decât eu, Toader Dima. Am acte în regulă și tu dacă zici că-i al tău, ori cine te-a învățat să

rești, nu privesc totuși prin aceeași lentilă „patriotică” căderea baronului Conrad. Opoziția justhistă, de pildă, vede în această cădere un semn bun, vede o înălțare a astrului ei conducător: puterea. Se știe a-nume, că opoziția din Camera ungară era pe cale să adopte proiectul baronului Conrad despre menținerea serviciului militar de trei ani, — se știe de altă parte că unul din motivele pentru care opoziția a afișat sufragiul universal e ecoul favorabil ce-a deșteptat prin aceasta în anturajul viitorului monarh. Cunoaștem încercările opoziției pentru a cuceri o rază de simpatie dela Belvedere, încercări făcute, firește, numai cu scop de-a acapara puterea.

E bine să ținem seamă de toate aceste împrejurări și — păstrându-ne calmitatea în judecarea lor — să ne facem concluziile în armonie cu aspirațiile noastre de popor număros și de o rară valoare etică în monarhie.

In atențiunea P. S. Sale Dr. D. Radu
Din izvor vrednic de toată încrederea noastră aflăm că în parohia românească gr.-cat. a Macăului, paznicul ritului nostru strămoșesc, capelanul, își nesocotește această misiune într'un mod care poate să abată primejdiile serioase asupra întregii dieceze românești greco-catolice a Orășimari. Capelanul din chestiune, a început anume, în timpul din urmă, — sprijinit de reprezentanții politici ai guvernului, — o întezită propagandă pentru ca să scoată din biserică limbă noastră românească prin înlocuirea ei cu cea unguerească, ba chiar pentru ca să înlesnească guvernului înființarea unei eparhii gr.-catolice ungurești în acele părți de locuri. Necredinciosul slujitor al altarului strămoșesc recurge în acest scop la mijloacele cele mai temerare sdruncinând alipirea credincioșilor către biserică mamă.

Denunțăm intențiile herostratice ale inconștientului capelan P. S. Sale episco-

spui așa, atunci să ne judecăm. Acuma, la ce să ne găcevăm, că nu ni-se cade nouă, gospodari cinstiți. „Să pleci!” strigă la mine, punându-mi mâna în piept. M'am smucit din brațele lui, să fug, el m'e plesnit deodată în răsrușurile ochilor cu o vână de bou... Înaintea ochilor, roș am văzut și Dumnezeu mă ierte, că n'am mai știut ce fac. M'am năpustit asupra lui, i-am pus mâinile în beregată. Nistor numai și-a dat ochii peste cap... Atâta doar a mai putut zice: „Boerul m'a 'nvățat...”

Că moșia boerului, urmă el, era 'n hotar cu petecu meu de pământ pe care voise în nenumărate rânduri să'l cumpere.

Și dac'a văzut că nu'l vând, l-a îndemnat pe Nistor să zică că-i al lui, și lui Dumnezeu i-a luat mințile, să mă lase pe drumuri cu nouă guri... Acte am după toată regula...

— Mai ai ceva de spus? întrebă președintele, cu glas muiat.

Toader Dima, dădu din umeri și tăcu.

O tăcere mormântală stăpâna în sală. Toți așteptau verdictul.

Primul jurat se sculă de pe fotoliul prezidențial, cu o mână pe inimă — pe conștiință după litera legii — în cealaltă ținând o foaie de hârtie. Mâna îi tremura și tremurând ceti verdictul.

Jurații aduseră un verdict afirmativ.

Pe urmă a fost introdus în sală și acuzatul. Fața lui albă ca foaia de hârtie și privirile aplecate în jos, părea un mort. Nemișcat stătu cât i-se ceti verdictul, cu circumstanțe ușurătoare.

pului Dr. Demetriu Radu, rugându-l să ancheteze cazul și să trimită acelor periferii primejduite un paznic înzestrat cu virtuțile cele bune ale legii noastre românești.

Lukács László viitor ministru-președinte.

Ziarul vienez „Zeit” publică în numărul său de Duminecă un articol în care anunță apropiata demisie a contelui Khuen-Héderváry.

Ziarul vienez stăruie asupra zădărnicii încercărilor guvernamentale de-a înfrînge opoziția și a asigura votarea reformei militare, arătând că rezultatul de până acum al acestei lupte au fost trei demisii: a ministrului comun de război Schönauich, a președintelui Camerei ungare Berzeviczy și a șefului statului major Conrad.

Situația este extrem de critică — scrie „Zeit” — și scăparea n'o poate aduce nici un ministru nou cu program vechiu. Este nevoie de un program nou, care să aducă reforma electorală și care prin proiecte liberale și populare să dezarmeze opoziția împotriva legilor militare. Contele Khuen nu poate să facă lucrul acesta și chiar de aceea va trebui să plece în timpul cel mai scurt. Realizarea reformelor militare și a reformei electorale o poate face numai Lukács László. In cecurile politice serioase se crede în consecință că noul an va aduce un ministru sub președinția lui Lukács.

Alianța liberalilor cu conservatorii democrați din Regat.

Duminecă s'a întrunit la clubul conservator-democrat din București, comitetul central al partidului conservator-democrat. D. Take Ionescu, șeful partidului, a făcut o largă expunere a situației partidului d-sale. A lămurit necesitatea unui al treilea partid în țară, a arătat cum tratativele de împăcare cu guvernul dlui P. P. Carp au eșuat din pricină că guvernul conservator nu a primit revizuirea constituției și disolvarea camerelor cum a cerut d. T. Ionescu. Șeful conservatorilor democrați s'a ocupat și de chestia reformei electorale, declarând că în acest punct partidul d-sale va trebui să lupte alături cu partidul liberal. După d. Take Ionescu a luat cuvântul d. Alexandru Bădărău, șeful partidului conservator-

Un a închisoare, cinci sute de lei despăgubiri civile, atât îi acordase curtea, cu drept de recurs.

În sală izbucni un hohot de plâns. Aprodul se repezi să scoată afară pe cel ce plângea.

— Mai ai ceva de spus? fu întrebat din nou acuzatul.

— Doamne, eu nu mai am nimic de spus, vorbi Toader Dima. Mă doare aici, la suflet, c'am făcut moarte de om și pentru asta nimeni nu știe ierta.

Eu ce știam?

Și pe dânsul altu' l-a învățat să vie să'mi răpească averea, și pe acela îl va pedepsi... Cel de sus...

Toader Dima tăcu și uitându-se din nou în sală văzu pe toți ai lui și neamurile mortului, privindu'l jalnic, cu ochii în lacrimi. Atunci îi veni o ameteală, se clătina și căzu în brațele soldaților, care'l scoaseră pe sus afară.

Dentist in Cluj.

NAGY JENŐ

„specialist pentru dinți artificiali fără pod în”

CLUJ-KOLOZSVÁR.

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătire în rate pelângă garanță de 10 ani.

Dentist in Cluj.

democrat din Iași. D-sa s'a declarat solidar întru toate cu d. Ionescu. A vorbit însă și d. N. Fleva. D-sa ca un vechiu dușman al liberalilor, s'a pronunțat împotriva alianței cu liberalii. I-au replicat însă dnii Ionescu și C. Dissescu, accentuând că alianța cu liberalii are numai un caracter vremelnic și ea nu poate însemna în nici un caz o contopire cu partidul liberal, din simplul motiv că partidul conservator-democrat de astăzi este în primul rând conservator și apoi democrat — aceasta împotriva dlui Fleva care a declarat că el totdeauna a fost un luptător al democrației.

Din discursul dlui Take Ionescu mai reținem o declarație de importanță asupra căreia ținem să atragem atenția publicului nostru. Despre d. Take Ionescu și partidul d-sale s'a spus totdeauna că este al jidanilor din Regat, vândut jidanilor. D. Take Ionescu a declarat însă Duminecă, vorbind de revizuirea constituției române:

„Și ca să tai calea calomniei, declar că în revizuirea Constituției pe care o cerem noi nu va fi vorba de modificarea articolului 7”.

Această declarație însemnează că d. Take Ionescu este împotriva încetățenirii în masă a jidanilor.

In jurul votului universal. Circulara contelui Khuen adresată în chestia votului universal a fost discutată, Duminecă, în conferința reprezentanților institutelor de bani din Oradea-mare.

Conferința aceasta a decurs foarte agitată și s'a terminat fără rezultat.

Deputatul guvernamental Hoványi Géza a prezentat o moțiune în care uniunea institutelor financiare cere realizarea reformei electorale pe baze liberale, dar așa încât eghemonia rasei ungurești să fie asigurată.

În discursul prin care pleda pentru primirea acestei moțiuni a desfășurat însă dovezi reacționare și a vorbit nu numai de naționalitățile nemaghiare, ci și alte rase.

Discursul a fost des întrerupt de protestări sgomotoase.

Dr. Adolf Perczel a făcut contrapropunerea să se ceară introducerea unui vot universal, egal și secret, — care să nu fie cu considerare nici la naționalitate nici la confesiune.

Propunerea lui Perczel a fost însoțită de aplauzele sgomotoase ale celor de față. Când Hoványi s'a ridicat să răspundă, a fost întâmpinat cu apostrofări aspre. Văzând președintele că propunerea lui Hoványi nu va întruni majoritatea voturilor, n'a mai pus la vot nici una dintre propuneri și conferința s'a sfârșit fără să fi luat vre-o hotărâre.

Procedul lui Hoványi aruncă o lumină vie asupra vederilor guvernului despre „liberalismul” reformei electorale.

Alegere pe deputați co.ig'esuali în Bihor.

Din Beiuș ni-se serie: Pe ciclul 1911—1914 pentru congres s'au ales cu o majoritate enormă, — din cler: Adrian Deseanu, protopop, dintre mireni: Regman, secretar consistorial în Orade și Desideriu Tempelean „fisolgăbirău” în Vașcău — acești din urmă față de deputații vechi: Dr. Ioan Pap, avocat în Brad, respective Dr. Gavril Cosma avocat în Beiuș' ambii bărbați de seamă și cu zel în afacerile noastre bisericești și școlare.

Dar numai terorismul a făcut să isbindească candidații „oficiali” — toți trei aderanții politicii lui Mangra, oameni noi străini de cele bune, dar mai ales lipsiți de încrederea ce reclamă o astfel de demnitate

Ședința Camerei. În ședința de Luni și Marți s'a continuat discuția bugetului ministerului de comerț. Au vorbit mai mare parte deputați opoziționali.

În ședința de mâine, Miercuri, se vor discuta reformele militare.

Cazul Vaida.

Arad, 5 Decembrie.

În Nr. 255 al „Românului” dd. Dr. St. C. Pop și Vasile Goldiș publică o declarație prin care neagă, că dânsii în aceea memorabilă seară când s'au prezentat în redacția noastră, ca să ne convingă că d. Vaida trebuie abandonat — ar fi declarat „să-i dăm în cap lui Vaida”, pentru că a „mințit”.

Mărturisesc că nu m'aș fi așteptat la această cutezanță, ori cât de mult înțeleg una lor de azi, fiind vorba de un fapt cu-aosent de toată lumea, căci susnumiții domni, pe vremea aceea, nu și-au dat nici cea mai mică osteneală ca să nu împrăstie afirmațiile lor în dreapta și în stânga. Se pare însă că Domniile lor au uitat aceasta și bizuiți numai pe împrejurarea că întrevăderea noastră de atunci nu avusese martori, profită de acest prilej pentru a face tot pe alții mincinoși. Dau loc aci următoarelor:

Declarație.

La cererea Domnului Sever Bocu, în interesul adevărului, declar că în convorbirea ce am avut-o pe vremea aceea cu d. Vasile Goldiș, despre cazul Vaida din parlamentul ungar a motivat lăpădarea deputaților români de d. Vaida cu aceea că

„Vaida a mințit, și aceasta se știe, — noi nu-l putem susține!”

Arad, 22 Nov.(5 Dec.) 1911.

R. Ciorogariu.
protosincol.

Din parte-mi susțin tot ce am spus, dar pot asigura pe d. Vaida, că ceea ce am spus nu era tot. Un elementar bun simț mă oprit și mă oprește să reproduc credincios ce domnii Pop și Goldiș au proferat la adresa domniei sale, mai ales că n'am atenția să-i aduc pe prietenii sinceri de azi în situații jenante. Dar să observe d. Vaida, ce tipăresc azi la adresa noastră, să și poată face idee justă despre ce puteau spune despre dsa în convorbiri.

Fapt documentat este că atunci, într'un moment hotărâtor pentru întreaga carieră politică a dlui Vaida, „Tribuna” a fost care luase apărarea directorului „Luptei” — împotriva „Luptei”. Fapt documentat este, căci îl recunosc singuri, că dd. Pop și Goldiș au umblat la redacția noastră, ca să schimbe această atitudine a „Tribunei”, sau, precum spun Domniile lor, „ca „Tribuna” în chestia Vaida să nu publice nimic în contrazicere cu ținuta pe care o eu observa în această chestiune clubul deputaților naționaliști”. Păstrez o scrisoare pe care am primit-o de atunci a amicului meu Gheorghe Pop, care se afla în Budapesta, ca martor ocular al scenelor din Cameră și care pune în evidență faptele.

Budapesta, 12 April 1907.

Dragă Domnule Bocu,

Te felicit și vă felicit pe toți, pentru că l-ați susținut și îl susțineți pe Vaida. A fost iarăși ca din norocoasele inspirații pe care li-ați avut în de des în timpul din urmă. Și de data asta „Tribuna” a întrecut „Lupta”, ca de atâtea ori de când și l-a apărât mai bine decât ea, care era chemată mai întâi să facă asta.

Căci, fără îndoială, Vaida trebuie nu numai să fie susținut ci trebuie mântuit și urcat iarăși la locul unde se ridicase. A fost o lașitate și

o șovăială neiertată din partea clubului, felul cum el l-a susținut și îl susține.

Între deputați de altfel se pare că s'a produs o reacțiune — grație neapărat a energicei d-voastră intervenții — și se pare că recunosc greșala comisă de ei, dovadă comunicatele de ieri și azi, dovadă declarația ce vor da-o azi în cameră, etc. etc.

Al d-tale devotat

Gheorghe Pop.

Nădăjduiesc că prietenul meu Pop, mă va ierta că îl arunc și pe dsa furiei dlui Goldiș, publicându-i această scrisoare.

De altfel care era atitudinea grozavă indeosebi a dlui Stefan C. Pop, în acele momente critice din Cameră, ni-o arată clar primarticolul scris în ziua aceea (10 Aprilie), când d. Stefan Pop îl apărase „cu trupul său” pe d. Vaida, primarticol scris de regretatul Russu-Șirianu:

„Regretăm însă, că în fața acestei indignări fără rost și gălăgie calculată, unii dintre deputații noștri au bătut în retragere. Confrății din Budapesta, sperăm să nu ne acuze, de astădată, că „iar vârim zizanie” și „atacăm pe deputați” când ne vedem siliți a regreta desaprobaria la adresa lui Vaida.

N'avea — asta-i părerea generală pe la noi — n'avea nici un rost să se scoale un deputat român (d. Dr. Stefan C. Pop) și în fața tumultului s'arunce pe Vaida peste bord, să dea dreptate celor cari îl insultau și să decline solidaritatea cu cel ce s'a expus în luptă. La urma urmelor presidentul are el îndreptariu în orice cauză încălțită: regulamentul, numai din acesta e permis să ia măsuri în orice caz dat... Scandalul înscenat de tabăra Nagy Györgyilor nici nu avea de scop decât asta: să lovească în Vaida, și prin el în toți Românii, mai tare decât permite și prevede regulamentul dietei.

Ne miră că deputatul Pop, n'a observat asta, ci a sărit în cursă: desaproabă pe Vaida, recunoaște astfel direct și indirect că e îndreptățit tărăboiul din dietă și presă, că într'adevăr, unul dintre cei mai combatanți deputați români a comis păcat a cărui pedepsire trece din cadrul regulamentului și implică măsuri excepționale.

...A fost după a noastră părere, o greșală de tactică, baterea în retragere. Chiar dacă, într'adevăr ar fi greșit adică, Vaida n'a greșit în contra neamului său și solidaritatea cu cel ce atacă pe adversarul politic, mai ales atunci trebuie documentată când vine treaba la strimtoare.

Credința noastră e, că Vaida n'a căutat să insulte neamul unguresc și nici nu suntem de părere, că pentru purtarea partidelor maghiare să insultăm nația maghiară.

Asta credem că e și părerea tuturor deputaților clubului naționalităților. Făcându-se însă concesiă, că pentru a potoli îndârjirea celor cari în silă vor să se revolte, să se decline solidaritatea cu cel luat la goană, ni-se pare că s'a mânat apa pe moara strinsurei kossuthiste”.

Aceste documente ne-au rămas despre felul cum dd. Stefan C. Pop și V. Goldiș, au „apărat cu trupurile lor” pe d. Vaida. Domnii Stefan C. Pop și V. Goldiș, se află aci într'o situație mai norocoasă. Îl vor putea face de minciună pe regretatul Russu-Șirianu.

Declarația domnilor Pop și Goldiș se termină astfel:

„Nu am susținut niciodată că d. Dr. Al. Vaida, nu ar fi citit până la sfârșit versurile de sub întrebare, ci d. V. Goldiș a povestit numai cum după citirea primelor șire din versurile recitate de d. Vaida în Cameră s'au născut vociferări atât de îngrozitoare, încât nici dsa, care era în apropierea dlui Vaida, n'a mai auzit nimic din acele versuri.

Acesta este adevărul!

Acesta este adevărul, exclamă dd. Stefan C. Pop și Vasile Goldiș! În fața acestui „adevăr” stau însă notele stenografice ale

Camerei, cari rețin și cele mai mici și neînsemnate vociferări, note cari n'au înregistrat nici cel mai mic sgomot cu ocazia cetirei versurilor, necum „vociferări atât de îngrozitoare” încât d. Goldiș care „era în apropierea dlui Vaida n'a mai auzit nimic”. Mîntesc și notele stenografice? Adevărul e, că în ședință, nu se aflau atunci decât foarte puțini deputați și d. Vaida, și-le-a cetit, ori nu și-le-a cetit versurile, în completă desinteresare a puținilor deputați din sală. Vociferările îngrozitoare și scandalul au izbucnit numai a treia zi, dela cetirea versurilor, când, cei drept d. Goldiș nu mai putea auzi pe d. Vaida cetind versuri.

O mică dar supărătoare eclipsă de memorie îl înurecă deci nițel pe d. Goldiș — dacă domnia sa se mai lasă înurecat de ceva. Putea dumnealui să-mi spuie, ce susține mai sus, o atât de mare inexactitate de fapt?

Cred că nici chiar d. Vaida, nu mai poate sta la îndoială, asupra întrebării dela cine am împrumutat arma cu care-l combatem: dela deputații șoviniști ori dela dnii Dr. Stefan C. Pop și Vasile Goldiș?

Sever Bocu.

Goldiș—Cehan.

— Minciunița de zi a „Tribunei”. —

În numărul 254 al „Tribunei”, înregistrând comentariile ce le face „Românul” la scrisoarea dlui Al. Șt. Vernescu, fost prim-redactor al organului autorizat, am scris:

„Afacerea avea importanță numai când amicul său, Cehan, fost corector al nostru, concediat, fără asigurările noastre de stimă și de iubire, și-a vândut proza sa murdară dlui Goldiș, în care și bătea joc de d. Bocu, plătindu-i insolentele după calitate: cele mici cu bani mai puțini, cele mari cu bani mai mulți. Și nefericitul putea găsi o explicație”.

D. Vasile Goldiș, directorul organului autorizat care vreme de un an de zile aproape zi de zi publica calomniile la adresa noastră, — fără să dovedească ceva, — pierzându-și sărita grăbește să declare, în numărul 255 al „Românului”, că afirmația noastră este o „infamă minciună” și ne somează să dovedim afirmațiile noastre.

În unul dintre numerele noastre din urmă ne oferisem chiar noi să-i dovedim că tot ce-am afirmat la adresa dlui Goldiș sunt adevăruri. D. Goldiș n'a răspuns atunci nimic, pentru că știa bine că dovedirea lor e de prisos.

Somați să dovedim afirmația noastră din numărul 254, dăm cuvântul dlui Al. Șt. Vernescu, dela care primim azi următoarea telegramă:

„Posed scrisoarea lui Cehan în care mă roagă să insist pe lângă Goldiș să-i dea restul pentru injurii. Acontul îl primise. — Vernescu”.

D. Goldiș își încheie somația cu cuvintele:

„Dacă „Tribuna” nu și va dovedi această infamă minciună, voi ruga pe domnii redactori ai ei să-mi împrumute din dicționarul lor special cuvântul potrivit, prin care în mod demn s'ar putea caracteriza această procedură a Tribunei”.

li răspundem:

În dicționarul nostru, pentru procedeu de-a afirma și a nu dovedi, de-a calomnia și a minti fără rușine avem un singur cuvânt:

goldiș!!!

Tăcerea și locvacitatea domnului Vasile Goldiș.

Sibiu, 2 Decembrie.

Ni-se spusese mai dămăzi în „Românul”, că el, nădravăn cum este, ne-ar putea bate și s'ar putea dovedi de superior nouă, în toate, numai prin un singur procedeu diplomatic: *cu tăcerea de aur!*

Și într'adevăr, un fenomen foarte ciudat s'a întâmplat, care merită să fie fixat pentru posteritate. Vre-o câteva săptămâni de-a rândul „Românul” a păstrat cea mai cuminte tăcere în chestiunile întine, tratate de noi. Puteam să vorbim în stilul cel mai categoric la adresa confratelui, fără să se miște cineva în cuibul autorizat. Aveam destul răgaz să desvelim toate păcatele din naștere ale „Românului”. Și ori ce obiecție, făcută inclitului conducător Vasile Goldiș, trecea pe de-asupra casei sale. Căci bunii vecini se retrăgeau la tușiș, pare că n'ar fi auzit, n'ar fi văzut și n'ar fi mirosit nimica! Bine a zis, cine a zis, când a zis: „Nu sunt acasă...”

Și asta se chiamă triumf la Domnia Lor!... Adecă să fixăm noi un tip al vremii de astăzi în toate svârcolirile lui: să arătăm lumii cu degetul sufletul cel prihănit de fapte urâte: să înregistram apucăturile lui ascunse și intrigile, cari le respiră în mulțime. — și el să tacă, răbduriu! Să rămână bieții cetitori ai „Românului”, în timpul acesta de tăcere, pe mâna colaboratorilor, cetind expuneri lungi despre Tripolis și Maroco și neavând de unde afla, că în revoluția din China, tocmai atunci tinerii luptători aplicau un categoric „harakiri” teroriștilor chnezi de-acolo!...

Ne întrebam, văzând acest mutism al dlui Goldiș: aceste să fie bravurile d-sale în zilele grele? Inseamnă tăcerea asta un eroism de luptător politic? Sau simțirea lui, așa de elastică, putea suporta atâta atențiune delicată din partea foii noastre?

Mărturisim, că ni-l închipuiam cu totul altfel! Căci cine are odată curajul să primească asupra lui o misiune publicistică și să iasă în largul vieții sociale, neapărat trebuie să-și ezamineze mai întâi conștiința, dacă o are curată, ca să-și poată împlini îndatorirea luată. Cine nu pornește la muncă cu o gândire mai deschisă, dublată de un simț deosebit pentru adevăr, acela n'are ce căuta în război printre fruntași, căci numai cu combinații personale, și lo-

cale, nu poți ajunge departe. Și, pe de altă parte, este sigur că cel ce luptă cu otrava veninului răzbnător și agită mulțimea cu fantoma tradării mințite, este un erou de elacă și cu atitudini contra-făcute. Când poți, să-i smulgi masca de pe față, el îți apare blând și tăcut, acoperindu-și capul cu cenușă oficială.

Așa-l vedeam acum câteva zile încă pe d. Goldiș: pocăit, cu gânduri de umilință și cu aparenta de-a face cuvenitele amende onorabile.

Dar, ce să vezi, ce a trebuit să urmeze? Totul era mai mult o comedie, improvizată cu un scop anumit. Conduita de tăcere umilitoare a lui Goldiș era mai mult un pretext pentru a câștiga vreme de a organiza, cu comitetul și cu Marșei săi, un nou complot în potruva „Tribunei”. Căci e știut că publicistul Goldiș nu are nici o voință sau personalitate proprie și nimic nu face de capul său, fără să se acopere cu vre-un concurs moral dela alții.

Desmetecindu-se din letargia sa, se pune pe lucru și curajul îi crește, când câțiva dintre autorizați vin să-și solidarizeze simpatiile cu dânsul și să-l salveze din ghiarale „Tribunei”. Se scoate toba cea mare din magazinul redacției: se sună verbungul tradițional: apar rezerviștii risipiți din toate părțile și iată pe toți, bătând cu neceaz în poarta noastră!

Printre aceștia, iată și pe părintele Lucaciu în fruntea convoiului. Albit și obosit de drumul lung politic, ce l'a făcut, el suflă iarăș din prea eucernica sa trâmbiță, ruginită de întrebuințarea de până acum, suflă marșul de alarmă către buna noastră maică „Națiunea”. Și într'un articol din „Românul” dă drumul unei exasperate filipice, plină de incoerențe, în care cere risipirea zidurilor noastre. Să ne ierte cetitorii „Românului”, dar suntem siliți să-i compătimim pentru faza de decadentă în care îl văd de data asta pe părintele Lucaciu, care, se vede, și-a schimbat „gura de aur” cu jargonul cortorariilor din Și-sești.

Cetim din gura acestui patetic de odinioară cum ne categorisește pe noi printre „duhurile necurate ale neamului”. Vedem cum în disarmoniile sufletești se zbate în niște grosolării vulgare, când le zice tinerilor, cari stau falangă în jurul „Tribunei”: „Grupări, cari stau pe lângă palincă la Habermann” și „grupări de genii, cari se închină amorului liber”... Regretăm, că nu putem răspunde mai pe larg la aceste insulte, căci respectăm bătrânețele, iar cazul în realitate nu putem să-l considerăm decât o glumă de prost gust al unui om în neputință de a-și mai controla cuvântul.

Cât de incurcat cu sine însuș se presintă d. Lucaciu în fața opiniei publice, vrând să-și aperse pe clientul său Goldiș, se vede însă din alte rânduri ale faimosului

său articol din „Românul”, în cari își exprimă astfel conclusia perorației sale:

„Nefericit popor am fi, dacă în acest ceac al luminilor (?) n'am fi în stare să facem selecțiunea cuvenită, mai ales cu privire la persoanele luptătorilor și conducătorilor”...

Rândurile aceste, spunem drept, nu sunt de loc originale, căci sunt luate direct din programul celor dela „Tribuna”. Este acum o vreme destul de lungă, de când în coloanele noastre se propagă direct acest principiu al „selecțiunii” și al „primenirii” conducătorilor cu moravuri politice urâte și neputincioase. Și ne mirăm de părintele Lucaciu că vine și se solidarizează cu noi în acest punct, cu toate că multor fruntași nu le place aceasta acțiune, inaugurată de noi cu scopul de a mai libera drumul libertății de gândire și de progres de anumite balasturi, ce se lasă greu de tot.

Iată cum părintele Lucaciu n'are nici un haz, când „selecționând” noi pe Goldiș”, d-sa vine în contradicție cu sine însuș, și protestează în potruva necesității unor operațiuni necesare, ca aceasta.

Cestiunea este însă acum de a ști, cum rămânem cu d. Goldiș? Articolele așa de convingătoare ale părintelui Ciorogaru stau mândre și întregi și așteaptă să fie răsturnate de argumente date oamenii mai serioși, nu de fleacurile îndrugate până acum în foia autorizată. Nici intervenția dlui Lucaciu în numele oficialității, nici vinovatul însuș cu tergiversările sale, nici micile infuzorii de toate categoriile, n'au fost în stare să aducă cea mai mică clătinare logicii de fier și onestității de cugetare a autorului broșurei politico-sociale „Spre prăpăstie”...

Astăzi, pe cum vedem din vorbăria goală și din locvacitatea sa obicinuită, fiindcă limba sa este deslegată în mod oficial, d. Goldiș tot nu se desistă de rolul de strigător de bălcu. Cu tupeul său fără margini, cu pișicherlăcul inerent firei sale, bate iarăș drumurile generalităților: posează în victimă a idealurilor sale de-a apăra neamul, națiunea, partidul și comitetul și înșiră verzi și uscate despre „solidaritatea națională, reprezentată de partidul nostru național”. Sistemul acesta de a căuta să facă să devieze discuția, este o farsă obicinuită a dlui Goldiș și un procedeu, cu care caută să-și acopere neputințele sale de publicist și de demnitate când este atacat. Nu de false eloventențe pasă nouă, nici de modul cum d. Goldiș, în loc de a se apăra pe sine, știe să deie la mir preoților Grecu. Tămășdan și altora Datoria d-sale este să rămână în chestie să-și limpezească mai înainte singur situația morală și politică față de cele spuse aici și reproduse într'o broșură, de o personalitate, care se ridică la un nivel așa de înalt de judecată onestă de-asupra d-sale.

Paltoane dela 34 cor. în sus.

Calitate bună. — Croială perfectă. — Prețuri fixe. — Pretenții exagerate excluse.

KATZ și MENDEL, Kolozsvár, Mátyás király-tér 10. sz.

Scrisori din București.

Societatea scriitorilor. — Ce a făcut această societate. — Meritele ei. — Bolnavii literaturii noastre. — Autocaracterizări. — Lupta pentru frumos.

București, 18 Noembrie.

Duminecă are loc adunarea generală a societății scriitorilor români. Se vor discuta obișnuitele chestii la ordinea zilei, cari ar fi așa de multe și așa de interesante. Adunarea aceasta are în același timp caracterul unei sărbători. Sărbătorirea momentului, care a întrunit pe scriitorii din diferitele școale la un loc, făcându-i să uite neînțelegerile cari în chip fatal domnesc între cei ce au aceeași profesiune. Sărbătorirea începutului unei lucrări, care s'a dat și se dă încă pentru a se impune tuturor stima și respectul față de cei mai buni fii ai poporului nostru, cari până mai deunăzi erau priviți de sus de atâți falși intelectuali și nu aveau altă calitate, decât norocul și păcatul lor.

Dacă societatea scriitorilor n'ar fi făcut nimic altceva decât ar fi purtat lupta pe care a purtat-o pentru ridicarea prestigiului numelui de scriitor și tot și-ar fi câștigat un merit destul de mare. Astăzi a fost înțeles rolul pe care-l are scriitorul în viața unui popor. El este soldatul luminii și al adevărului, la cuvântul lui se înalță sufletele, el cucerește neamului său un loc în mijlocul altor neamuri. Prin scrierile și artiștii săi, călăște un neam, chiar după ce furtunile vremii l-au spulberat de pe fața pământului.

Vechii elini au dispărut de mult. Romanii nu mai sunt, despre alții mai vechi, cum au fost asirienii nu se mai pomenea de veacuri. Sufletul nostru trăiește astăzi și va trăi mâne prin operele, pe care le-au lăsat în urma lor. Cei ce s'au înălțat o clipă prin forța brutală, prin minciună și viclenie, au dispărut. Trăesc și vor trăi însă aceia cari din comoara sufletului lor au aruncat o rază de lumină cari au cucerit un colțisor din vasta întințare a frumosului.

De acest adevăr și-au dat seama toți. Astăzi când că ministrul instrucției se simte fericit în mijlocul acelor cari luptă pentru cucerirea frumosului. Și dacă astăzi se dă scriitorilor însemnătatea ce li-se dă, meritul este de sigur în mare parte al societății, ce-și ține Duminecă adunarea generală. Însemnătatea scriitorilor o recunosc azi și scriitorii nepăsători de ieri, o recunosc poate și răul scriitorilor, politicienii cari încep să introducă moravurile lor și spiritul sectar și în viața oamenilor acestora cari ar trebui să planeze deasupra patimilor.

Când a judeca actele săvârșite de această societate care a început cu planuri mărețe, vom vedea că și în ce privește răspândirea gustului de frumos, scriitorii grupați în jurul ei au dezvoltat o activitate destul de rodnică. Ei au continuat școlile literare, pe cari le începuse în alte vremuri d. Iorga cu scriitorii grupați în jurul vechii Sămănător.

La mers mai departe cu aceste sezători, au trecut în Bucovina și în Ardeal, trezind în calea lor sufletul și mândria națională. S'au făcut unele observări în ce privește alegerea acelor cari au pornit, alături de marii scriitori de azi, la acest apostolat cultural. S'a spus că unora dintre ei le-ar fi stat mai bine să rămână acasă, să scriască, să-și dea seama de ce va să zică literaturii, căci, așa cum se prezintă azi, nedispunând încă de un capital de fumuri, cel mult pot să compromită literatura.

Observarea, deși îndreptățită, era însă formulată în termeni prea aspri. În ori ce categorie de oameni găsim suflete bolnăvicioase cari tocmai în conștiința nimicieniei lor, vreau să aibă cel puțin o clipă iluzia că sunt cineva. Găsim îndreptățit să se amăgească ei pe ei. Aplauzele de complicitate ale publicului le vin ca o mângâiere a

sufletului lor bolnav. Era deci o chestie poate de umanitate din partea fruntașilor scriitorilor noștri să ofere acestor suflete slabe prilejul așteptatei amăgiri. Cutare spirit care și-a pierdut de mult cumpăna, care tinde cu ori ce preț la gloria de o clipă care își pune numele sub opera altuia, care se tărăie azi în fața celor pe cari i-a înjurat ieri, — în sufletul unui artist trebuie să trezească mila. Și acest sentiment al milei a fost, care a luat în turneurile literare, alături de marii noștri scriitori pe unele caricaturi cari în loc de suflet au o bucată de iasă.

Și mila în ori ce formă s'ar manifesta, trebuie respectată. Deci găsesse nefondate observările ce s'au făcut de unii critici în această privință.

*

Sunt în mișcarea noastră literară suflete în adevăr bolnave cari inspiră mila? Răsfoiți revistele literare, răsfoiți ziarele cari publică din când în când și literatură și vă veți convinge că da. Și este firesc să fie așa. Suntem abia la începutul culturii noastre. Acum se fermentează, acum se plămădește sufletele: Pe aurul ce se topește la căldura focului e firesc să se lase un strat de zgură. Și zgura asta o formează indivizii aceștia cari dau năvală asupra literaturii, singurul domeniu unde nu li-se cer nici diplome, nici certificate. Căci ori și când și ori și unde se vor găsi coloane disponibile pentru tot felul de elucubrări.

Vom întâlni la orice pas oameni cari își fac un merit din imitația servilă a străinilor. Curios! Când în istoria literaturii tuturor neamurilor epocile cele mai triste sunt tocmai epocile de imitație.

Acestea sunt însă fenomenele inerente ori-cărei intense mișcări literare. Primăvara, alături de triburile fermeceate ale priveghitoarei nu se ridică din locuri și anumite sunete grave? Acestea însă nu pot turbura întru nimica măreția simfoniei, care chiamă la viață ori ce suflare. Foarte bine s'a caracterizat un individ dintre aceștia într'o „poezie” a sa. Și nu s'a caracterizat numai pe el, ci întreaga categorie de speca sa: „In sufletul meu sunt șerpi veninoși și broaște răioase.”

O mărturisire prețioasă, ceia ce nu ne va întrista întru nimica. Căci nu „broaștele răioase” dau farmecul cântecului de primăvară. Și dacă sunt anumiți oameni cărora le place și cântecul acestora — vina e a neamului în care trăim, care a pervertit atâtea suflete.

Unde este lumină multă e și umbră multă. Mișcarea noastră literară de azi, atâta de bogată în frumseti luminoase, era firesc să ne prezinte și asemenea umbre. Iar luptătorii pentru cucerirea frumosului merg înainte, pe calea arătată de raze de lumină a idealului lor.

*

Intr'un articol de curând publicat, d. I. G. Duca a arătat foarte frumos terenul, pe care putem face cuceriri, cari să ne asigure un loc de frunte între neamurile pământului. A ne gândi la cuceriri teritoriale, azi, în situația, în care ne găsim, ar fi o pierdere de vreme. Fiecare popor își apără cu jertfirea vieții petecul de pământ, pe care-l stăpânește. Avem însă un teren vast, unde suntem liberi să facem cuceriri cât de mari, unde nu ni-se pune nimeni în cale, unde, oricât am ocupa, nu se supără nimeni, ci din contră ne aduce laurii admirației: Este frumosul.

În acest domeniu s'au făcut cuceriri frumoase în timpul din urmă. Sufletul celor aleși ai noștri a împletit într'o frumoasă armonie multe opere de seamă, cari pot rezista și vremii și cele mai severe critici. Și ceia ce s'a creat original la noi poate să se măsoare în valoare cu producțiunile literare ale popoarelor cu o cultură mai veche.

Drumul este deschis. Și societatea scriitorilor își va câștiga și mai mari merite stărnind întru îndemnarea talentelor pe drumul cel adevărat care este lupta pentru întemeierea și întărirea literaturii noastre originale. Iar, pentru crearea acesteia, lupta cu aceiași frumoasă stăruință pentru apărarea demnității scriitorilor.

Coresp.

Universitatea din Iași.

Religiunea din punct de vedere sociologic.

Curs de deschidere ținut de d. prof. univ. Virgil Arion la facultatea juridică din Iași secția doctoratului.

(Sfârșit).

La cei vechi mai ales, nu numai cu ceremonia inițierei se obișnuia oficierea religioasă ci ori ce eveniment mai însemnat al veștii de toate zilele era însoțit de practice religioase. Ași putea număra practice religioase în caz de naștere, de căsătorie, de înmormântare, de ungerea regelui etc.

Așa dar, din cele mai vechi timpuri, încetul cu încetul, prin cele mai simple și mai capricioase mijloace, sentimentul religios amestecat la început cu grosolane practice de magie, degajat mai apoi de dănele, ridicat la rangul cel mai sublim în timpurile lui Moisi, Buda, Mahomet, Hristos, ajunge să pătrundă în timpurile noastre cât mai adânc întreg edificiul nostru social. În „L'evolution sociale” englezul sociolog Benjamin Kidd discută într'un capitol intitulat „Temelia istoriei omenirii” tocmai această pătrundere definitivă a sentimentului religios în toată țesătura alcătuirii noastre moderne.

*

Domnilor,

Inchipuiți-vă un străin care ar veni în țara noastră și ar voi să-și dea seamă de cultura noastră. Va fi luat și dus prin orașele noastre; i-se vor arăta clădirile cele mai frumoase străzile cele mai largi, mișcarea mulțimei în valuri, așezămintele noastre de cultură, universitățile, laboratoarele, tearul Național. Ca să-și dea samă de organizarea noastră socială îi vom arăta așezămintele noastre sociale, îi vom vorbi de problemele noastre politice și economice, de statisticile noastre, de casa noastră rurală — și vom crede că am făcut totul.

Dar inchipuiți-vă că străinul nostru, plimbându-se în Capitală pe Calea Văcărești, și zărind biserica Stei Vineri se hotărăște să intre în ea. O biserică veche întunecoasă și aproape neagră de fumul a sute de luminări și candelile ce ard dinaintea icoanelor.

Străinul vrea să pășească înainte spre altar dar mulțimea credincioșilor îl oprește; se împiedcă la fie ce pas de oameni schilozi, bolnavi aduși de rude la Sta Făcătoare de minuni.

Căutând mai de aproape vede cum lumea se grămădește în jurul a două icoane mari, îngrițite de vreme, îmbrăcate frumos cu perdele albe; sunt icoanele Stei Paraschiva și a Stulni Nicolae.

Asistă la slujba bisericească și observă cum credincioșii stau în jurul preotului și-i sărută cu evlavie odăjdiiile, iar când iesă cu Stele daruri toți îngenunchiază cu smerenie. Liturgia sfârșită, preotul se apropie de icoana Stei Paraschiva și stând în picioare în mijlocul credincioșilor și-a bolnavilor cetește acatistul — rugăciunea către sfântă; scoate apoi dintr'o cutie niște foi de hârtie pe care fiecare credincios și-a însemnat dorul, suferința și se roagă pentru bolnav, pentru cel perdut. Pe fețele tuturor vede cum se luptă chinul cel mai sfâșietor cu nădejdea îndreptătoare.

Oamenii sunt simpli, vorbesc între ei multe, își spun păsurile și nevoile, povestesc de vindecări miraculoase și toți așteaptă cu încredere pentru ei sau ai lor minunea nădăjduită.

Curiosul străin iese din biserică cu credința că numai aici și astfel și-a putut da samă de adevărata noastră viață și cultură generală mai mult decât toate palatele și statisticele riguroase.

Dar iată-l pe străinul nostru într'un sat în Bucovina. E Sâmbătă și s'a sculat de dimineață înainte de răsăritul soarelui. Pornește pe câmpie și deodată dă cu ochii de două femei, una tânără

Prima și cea mai veche
CASĂ DE CLAVIRE
este a lui

Franz și Albert Renner
Timișoara-Iosefin, str. Hunyadi 12.

Mare asortiment de
PIANE, PIANINE ȘI HARMONII.
Calitatea cea mai bună. Prețuri
ieftine.

și alta bătrână. „Cea bătrână ține în mâna dreaptă un struț compus din trei pene de euc și una de păun precum și din trei fire de busioc, toate legate la un loc cu un fir de lână țigăie roșie ce trece printr-o monedă care reprezintă icoana Stei Marii sau a Stuhii Mihail, iar mâna stângă o razi-mă pe pieptul persoanei căreia îi face de dragoste”. Cântecul de dragoste, vrăjitoria, începe cam așa:

Mărioara sinecatu
Sinecatu și-a mănecatu
Pe cărarea lui Traianu
La râul lui Iordanu
Apă rece a lua
De ură a se spăla...

Magia aceasta de dragoste se pronunță de trei ori și e interesant să se observe cât de multă asemănare are cu ceremonialul inițierii la Arieni.

Străinul satului nostru Bucovinean a asistat la un farmec popular românesc, un farmec de dragoste în ere vechi cresuri magice se amestecă cu credința religioasă creștină mai nouă, a puterii Maicei Domnului, a regenărării prin apa Iordanului. El va pricepe că poporul nostru e stăpânit de credinți puternice în existența unor ființi supranaturale a căror bunăvoință ne-o putem concilia, după cum credeau și vechii locuitori ai Indusului, prin rugăciuni sau prin formule magice.

Ca și acum trei mii de ani aceeași siguranță în existența unor puteri divine face pe om să necotoască de multe ori materialismul vieții noastre pământene, și ridicându-se spiritualicește deasupra lui, să se simtă mai aproape de Dumnezeu. Forma de evocare s'a schimbat numai, cultul religios; fondul însă a rămas același.

Domnilor,

Problema religioasă judecată prin toate unghiurile ei de aspect diferit a fost în toate timpurile și va rămănea de sigur pentru totdeauna obiectul celei mai pasionate și mai variate discuțiuni. Conflictul religios va fi veșnic, pentru că veșnic vor fi două moduri de a simți: Incompatibilitatea între spiritul științific general și pornirea religioasă care e în noi.

Fenomenul religios e un fapt a cărei realitate în conștiința și sufletul nostru nu se poate contesta. În ce constă realitatea faptului religios? În „la domne de vie interieure” pe care le putem experimenta și chiar supune unor riguroase cercetări științifice. Sunt oameni care au prezența, credința nestrămutată într-o ordine de realități superioare, au convingerea personală că ceva mai presus de universul văzut îi domină, au certitudinea existenței unui Dumnezeu, unor spirite superioare, care natural nu pot fi atinse cu degetul, nu pot fi pipăite în datele imediat trăite ale conștiinței religioase. În ori ce caz au intuiția directă a unor stări interne despre care nu pot avea nici o îndoială. Aceste stări le raportăm la o ordine de realități superioare care conduc lumea, realități formând obiectul credinței noastre religioase.

Pe temeiul faptelor petrecute în conștiința noastră nu numai că afirmăm existența realităților supranaturale dar le și valorificăm după impresiunea care ne-a stăpânit. Prin urmare ori ce credință e însoțită de-o judecată de valoare. Sentimentul caracteristic sufletelor religioase este că consideră credința lor ca cea mai sfântă comoară.

Contrar aceluia care simt efectul divinității în ei se ridică oamenii de știință, acei ce cred că ori ce credință religioasă e un fenomen morbid și un stigmat de degenerescență. Greșese în judecata lor mai întâi pentru că n'au experiența religioasă scrisă în felul de mai sus.

S'apoi a înfiera necesitatea și existența unor credințe religioase după „cortegiul de superstițiuni grosolane și de ceremonii barbare ce toate cultele târâse după dăusele” după „numeroasele observațiuni de nebunie mistică culese prin azilurile de nebuni” e încă destul de insuficient.

Dar lupta existenței și neexistenței problemei religioase nu se poartă numai între categorii de oameni; ea își află câmp pentru dispută în propria noastră conștiință, în mintea și sufletul nostru.

E veșnica luptă a unei lumi mai generoase, e goana nebună după particica de viață neprihănită, curată ca și gândul care-o făurește, e refugiu mângăietor al unei vieți aspre, chinuită de cea mai nenorocită realitate. Care-i omul care să se mulțumească cu realitatea vieții de toate zilele? Fie el cât de puțin râvnitor totdeauna va năzui

la mai mult, la mai superior și nu în ordinul necesității materiale, ci mai vărtos spirituale. Viața pentru ori ce muritor, strecurată în chip atât de comun, neputincioasă să-ți procure cele mai neînsemnate mulțumiri sufletești, lipsită de ori ce recreațiune contemplativă, trăită banal și omenească, pierde în ochii omului pătrunzător adevărata ei valoare, și adesea, fără a poza vre-un gest filozofic, te întrebi nedumerit: la ce bun să mai trăiești? La ce bun când toate urmează același drum și același ordin fatală înoposibilă de îndreptat? Iar în judecata unui muritor de rând conflictul acesta devine tragic, ce trebuie să se petreacă cu o minte mai superioară?

Cunoașteți cazul lui Tolstoi. Avea 50 de ani când a început să-l stăpânească criza bisericăscă. Era deci în puterea celei mai virilice maturități. Până atunci îndoielei grozave îi frământau mintea. Ajunsese într-o stare atât de iritantă că se gândea la suicid; își ascundea armele omorătoare, ca nu cumva într-un moment de disperare să-și răpue viața.

Intr-o dimineață de primăvară, caldă, mirositoare, cu erăngul abia înverzit, cu miile de ciripiri tinere de păsări cântătoare, omul acesta deprimat sufletește, pășind îngândurat pe alele frumosului său parc, se îndreptă spre pădure.

Aerul proaspăt, reînvierea unei vieți primăvăratică, plâpândeale flori ieșind sfioase de sub frunzișul iernatic al pădurei, foșnetul pașilor înecați în frăgezimea unei pajști tinere, toată această armonizare poetică de culori și senzații tinere îi dispuse într-atât simțirea și imaginația, că deodată, într-un moment de extaz divin, avu intuiția prezenței unei puteri supranaturale, o simți în el, aproape de el. Deseurajarea greoaie de mai înainte dispăru, se simți un altul, crezu în puterea unei voinți conducătoare.

Vă întreb: ce raționament ar fi putut convinge pe Tolstoi de irealitatea obiectului credinței lui, când el în clipa aceea, avusese intuiția directă a prezenței divine, o experimentase în chip existent?

Cine ar fi putut convinge de asemenea pe Ratesbonne de irealitatea viziunii sale din biserica Sant Andrea delle Fratte din Roma, când simțise emoțiunea adâncă a prezenței Sfintei Fecioare?

Israelitul Ratesbonne, dusman cumplit al catolicismului, tânăr, voinic, inteligent, plecă din Strasbourg cu ideea unei călătorii prin țările Orientului. Ajunge la Neapole și de aici se îndreaptă spre Roma cu gândul să întâlnească un prieten al fratelui său căruia avea să-i comunice nu știu ce. Nu-l găsește pe prietin, ci pe un frate al acestuia pe Bussiére. Din una în alta, îi povestește israelitul ținta călătoriei sale.

Bussiére catolic aprins, din sinceritate, din spirit de convertire, dă lui Ratesbonne un medalion cu efigia Sfintei Fecioare făcătoare de minuni. Și i zice: în caz de pericol prin drumul călătoriei tale, nu uita medalionul; uitându-te la el pronunță această rugăciune. Și-i dăruie rugăciunea. Zâmbind cu ironie, mulțumind cu un gest de bună creștere numai, israelitul luă medalionul și-l puse în buzunar.

În timpul acesta, Bussiére întâlnește pe un bun prietin al său, fanaticul convertitor catolic Laferronnays, și-l roagă cu căldură să caute a converti și pe Ratesbonne.

Printr-o întâmplare neașteptată Laferronnays moare. E pus într-o capelă, în capela Sant Andrea delle Fratte, unde înainte de înmormântare Ratesbonne și Bussiére fac bietului Laferronnays ultima vizită funerară.

Bussiére iese pentru un moment din biserică. Ratesbonne rămâne singur; și deodată, cuprins de-o viziune dumnezeiască zărește așezat în fața sa chipul Sfintei Fecioare. Invins ca de genunchi strigând: je l'ai vue; je l'ai vue.

Din clipa aceea israelitul Ratesbonne devine cel mai zelos și mai fanatic catolic.

Prin urmare; în clipa apariției sfintei Fecioare Ratesbonne a avut emoțiunea prezenței ei, a simțit permanenta realității ei superioare, s'a închinat și a crezut în ea.

În urma acestei vădite intuiții, convinge-l pe Ratesbonne că această apariție n'a fost o realitate religioasă, fă-l să înțeleagă netemeinicia obiectului credinței lui!

Iată, domnilor, fapte.

Existența acestor fapte pot fi de ordin social sau pur individual; pot fi stări interne de conștiință unor forțe superioare; pot fi fenomenul cu aspect mai general, coborâte în conștiința co-

lectivității, a căror obiect sunt rugăciunile în grupuri, jertfele publice, demonstrațiile religioase, mișcările violente stăpânite de-un instinct religios.

Aceste fapte există. Ele nu se pot contesta. A le considera ca stări morbide, ca fruct al de degenerescenței, ca survivivances, ar fi o copilărie.

Când un Tolstoi, un W. James sînt existența acestor puteri supranaturale nu e tocmai ușor să le dărâmi prin teoria stărilor morbide. Cum mai spuneau: cele mai prodigioase opere de știință s'au creat în atmosfera aceasta de revelație superioară; bazele cunoștințelor noastre în toate direcțiunile pornesc dela o atare pătrundere sufletească. Toate au fost născocite sub imperiul unui fenomen morbid? de sigur nu.

Și atunci față de aceste fapte necontestate, nu e decât o singură cale de urmat; cea împinsă de școala pozitivistă a lui Auguste Comte și H. Spencer.

Trebuie să avem cea mai largă toleranță față de religioase, înțelegând că numai ea în drumul atator decenii a mângăiat și încălzit frunțile celor mai mari creatori de știință, că dînsa reprezintă trunchiul puternic din care au răsărit pe rând toate ramurile culturii omenești. Ar fi prea ușor să nu recunoaștem utilitatea și imensa moralitate care se încheie în trănica credință religioasă.

Rațiunea prin însăși natura ei e dizolvantă e rece, nu te poate mișca, nu te poate agita căutând faptele mari de jertfă. Ea nu-ți poate da avânt, încredere, ideal. Și atunci singurul izvor din care ne putem improspăta și oțeli biruința rămănea religioasă.

Atât de mult simte omul necesitatea unei primeniri superioare de suflet, încât dărâmând cultul unei religii milenare, se căzuște neîncrezător să întemeieze hibrid și rece, o alta nouă.

În chestie personală

În Nr.-ul 255 al „Românului” a apărut un articol în care în legătură cu o scrisoare a unui domn preot se încearcă o nouă desmintire a unei convorbiri ce am avut cu d. Dr. T. Mihali la adunarea populară din Buteni.

Față de scrisoarea preotului M. Cosma eu de clar încă odată că imi susțin întru toate rindurile scrise de două ori în această chestiune, chiar dacă ar veni încă douăzeci de desmintiri de felul acesta. Eu am vorbit cu d. Mihali într-o cameră unde s'am perindat aproape vr'o douăzeci de oameni, sorbind câte un păhar de bere și esind atît. Cine a auzit convorbirea noastră a putut să auză numai fragmentar, prin urmare numai d. Mihali și eu suntem competenți să știm și să recunoaștem adevărul întreg. Dacă d. Mihali îl neagă, eu nu decît să-l spun.

Ca o dovadă că preotul M. Cosma nu știe tot ce am vorbit eu cu d. Mihali și, probabil, culege informații din alte părți, remarc un singur lucru: El vorbește de o scrisoare a părintelui Tulbure către fratele meu Octavian Goga, că vremea eu n'am pomenit nimic despre o astfel de scrisoare. Am pomenit însă despre cazul de Blaj al părintelui Tulbure, când fratele meu și eu prieten al părintelui Tulbure, n'a voit să întindă mâna până ce nu se va clarifica chestia iscăririi unei aderențe trădătorului Mangra și am pomenit de mărturisirea părintelui Gh. Tulbure, în fața alor doi colegi redactori la „Tribuna”, cari se aflau atunci la Blaj, și numai silit de împrejurări a iscălit acea aderență.

Preotul M. Cosma nu este deci un martor competent, cum nu pot fi nici alții. Eu am pomenit de altfel cazul meu cu d. Mihali, chiar în secunda când am sosit dela Buteni, tuturor colegilor mei din redacție. Ei pot să confirme dacă am spus adevărul atunci în ziua când am vorbit eu d. Mihali sau am făurit pe urmă altă poveste.

Nu voi mai discuta deci această chestie și la publicului cetitor să creadă ce va voi.

La sfârșitul aceluiaș articol, organul autorizat face însă și o aluzie desonorantă la adresa mea, zicînd, după cunoscutul lui procedeu, să nu încească eu calomniile pe ori care om care-i să-l caie ca adversar loial. Organul autorizat pomenesc de plecarea mea dela liceul din Blaj ca despre un lucru rușinos.

Duminecă încă i-am cerut dlui Goldy să scrie acelaș articol, ca să mă pot răfu cu el și din

cum fine de bine. D. Goldiș n'a voit însă s'âl numească ei mi-a spus că are o scrisoare în această chestie. Iată cuvintele dlui Goldiș:

— In articol s'a făcut numai aluzie la plecarea d-lale din Blaj. Am însă o scrisoare în această chestie, pe care nu voi publica-o nici odată... poate... dacă nu va cere trebuința.

Și a adăugat apoi că numai atunci îmi va numi autorul, dacă îl voi cere în public.

D. V. Goldiș a crezut că mă ține în căpcană cu scrisoarea pe care o are, credea că mă va amuți pe veci cu amenințările aceste. Eu constat însă că acest procedeu murdar este o simplă încercare de terorizare, un simplu șantaj ordinar, în fața căruia nu mă plec. Ii cer deci încă odată, în public, să mi numească autorul aceluia articol.

În aceeași vreme aud că d. Goldiș ar fi protestat prin Arad că mergerea mea la d-sa ar fi fost socotită din partea mea ca un act umilitor și eu i-aș fi spus cine știe ce lucruri.

Îl rog să și susțină și în public aceste afirmații, ca să-i pot răspunde după cuvîntă.

Eugen Goga,
redactor la „Tribuna”

Războiul italo-turc.

Ministrul-președinte al Italiei desminte știrea adusă de ziarul vienez „Reichspost” despre ieșirea Italiei din tripla alianță și aderarea sa la entente-a triplă. Iar „Tribuna” din Roma, inspirată de guvern anunță prolongirea contractului cu puterile triplee.

Cu toate aceste ziarele germane susțin știrea referitoare la ieșire. Spun, că și de altfel e timpul suprem ca Germania și Austro-Ungaria să-și dea seama despre infidelitatea Italiei și provocarea directă prin războiul tripolitan. Cauzele cari fac imposibilă rămânerea și pe mai departe a Italiei în tripla-alianță sunt următoarele: încetarea de „casus foederis” pentru Italia de când s'a împăcat cu Franța: atitudinea totdeauna contrară intereselor alianței și în urmă acțiunea tripolitană.

Lărgirea teatrului de război.

Din Viena se comunică: Guvernul italian a hotărât în ultimul consiliu, ca să lărgească teatrul de război. Declară că este constrinsă de împrejurări să atace și Turcia europeană.

Protestul Poartei.

Se afirmă că Poarta a protestat pe lângă marile puteri în contra bombardării orașelor neapărate Moka și Șeiksaid, fapt contrar dreptului internațional.

Inchiderea Dardanelelor.

Berlin, 19 Noembrie. — Ziarului „Berliner Tageblatt” i-se telegrafiază din Constantinopol:

„Noua fază a chestiei Dardanelelor a fost discutată azi într'o notă adresată Puterilor semnatore ale conferinței dela Londra din 1871.

„În această notă se comunică că Turcia, față de continuele procedări agresive ale Italiei pe coasta mării Roșii, procedări cari s'ar putea întinde și asupra altor coaste, nu poate renunța la apărarea Dardanelelor și că nu poate executa această apărare decât închizând strimtoarea.

„Această închidere a Dardanelelor a fost pregătită de ieri.

„Încă de alaltăieri a circulat zvonul că vapoarele vechi vor fi scufundate în Dardanele.

„Eri dimineată această măsură a fost hotărâtă în mod definitiv.

„Câteva vapoare vechi au fost duse dela Cornul de aur spre port, peste podul dela Pera, de unde au fost pornite spre Dardanele. Intre aceste vase se aflau unele dela cari se îndepărtaseră de mult mașinile.

„Vasele au fost scufundate și vor servi pentru susținerea minelor submarine.

„Se speră că cu chipul acesta se va putea împiedeca trecerea vapoarelor și prin locurile adânci unde depunerea minelor era imposibilă.”

Femeile arabe în luptă cu Italianii.

Din Dehibad se telegrafiază următoarele: Forțe preponderente italiene au atacat eri pozițiile turce de lângă Ainzara. S'a început o luptă înversunată cu baioneta, în care au luat parte și femeile arabe.

Rezultatul acestei lupte încă nu se cunoaște. Ministerul de interne a primit o telegramă din Tripolis, în care se anunță că trupele turco-arabe se retrag în deșert, linia lor de comunicare fiind amenințată.

Confederația balcanică.

Apelul deputaților turci către Camera română.

La Constantinopol s'a constituit un grup de deputați, cari sunt însărcinați să ducă lupta pentru realizarea confederației balcanice. Această grupă parlamentară a pregătit un memoriu pe care îl va trimite corporilor legiuitoare din România, Bulgaria, Serbia, Grecia, Muntenegru și Turcia, cu rugămintea de a adera la Confederația balcanică.

Iată conținutul acestui memoriu, așa cum a fost comunicat presei turcești, iar de acolo celei bulgare:

„Statele Balcanice, sau mai bine zis Turcia, Bulgaria, Grecia, M.-Negru, România și Serbia au în ceace privește situațiunea lor în genere, o bază comună pentru dezvoltarea liberă. Nu e nici de cum nevoie să prezentăm argumente spre a se arăta conveniențele politice și economice, pe cari confederația balcanică le-ar aduce statelor confederate în genere și fiecareia în parte. Ne este suficient numai să arătăm că urmările se vor simți imediat după încheierea acestei confederațiuni, prin faptul că se va înlătura antagonismul național și se va asigura dezvoltarea liberă a acestor țări; din punctul de vedere al situațiunii lor externe aceste țări vor deveni puternice și odată cu aceasta stimat, pentru că scopul principal al acestei confederațiuni este: pacea în Balcani; apoi această alianță va ajuta extraordinar de mult la progresul economic al acestor țări, adică la dezvoltarea lor agricolă, industrială și comercială. Nu e nevoie să spunem, că alianța aceasta nu este și nici nu poate să fie îndreptată contra nici unei țări; ea nu va urmări nici un scop ofensiv. Departe de noi gândul acesta; noi vrem să fim puternici spre a asigura dezvoltarea noastră politică și economică, dezvoltarea culturală și pacea în Balcani, ajutând în modul acesta la întărirea păcii mondiale, care formează baza politică a statelor mari. Aceste considerente ne îndeamnă să credem, că inițiativa noastră va fi bine primită de toți prietenii păcii și că vom obține concursul prețios pentru realizarea grelei probleme care ne-am însărcinat noi și viitorii noștri colegi. Se înțelege că nu ne facem iluzii, crezând că confederația balcanică se va realiza azi sau mâine. Știm cât de mari vor fi greutățile peste cari va trebui să trecem și luptele ce va trebui să le susținem contra dușmanilor acestei idei, dar le

vom suporta cu puterea ce ne-o dă credința idealului nostru. Confederația Balcanică trebuie realizată și aceasta prin evoluarea ideilor și cooperarea evenimentelor, cari vor conduce într'o zi la aceasta. Pentru ajungerea acestui scop colegii noștri viitori, prietenii noștri și noi, vom socoti ca primă datorie să încurajăm și susținem orice inițiativă care va avea de scop apropierea și confederarea statelor balcanice. În cazul unei confederațiuni, ideea privilegiului unei țări față de cealaltă țară confederată este absolut exclus. Baza confederațiunii balcanice nu poate fi alta decât statul quo teritorial al acestor țări. Ca să lărgim ideea pentru confederarea statelor balcanice, am pus bazele unei societăți numite „Liga confederațiunii balcanice”, al cărei comitet executiv este împuternicit să între în legături cu partizanii acestei idei din parlamentele țărilor vecine, spre a concentra eforturile pentru realizarea acestui scop.

Trimițându-vă acest apel, vă rugăm să creați și în parlamentul d-voastre o ligă balcanică după modelul pe care am făcut-o aici la Constantinopol. Lucrînd pentru realizarea acestui ideal, veți face un act de înaltă umanitate”.

INFORMAȚII.

A R A D, 5 Decembrie n. 1911.

— Adunarea Societății scriitorilor români. Duminecă s'au întrunit membrii Societății scriitorilor români în amfiteatrul liceului Lazăr din București. Fiindcă d. M. Sadoveanu, prezidentul societății nu a putut lua parte, a prezidat vice-prezidentul D. Anghel. La propunerea dlui Anghel, societatea a proclamat prezidentă de onoare pe M. Sa Regina Carmen Sylva, iar prezident de onoare pe d. C. C. Arion, ministrul român al instrucțiunii. După aceste alegeri proclamate cu entuziasm, d. E. Gârleanu, secretarul societății, a făcut raport despre activitatea de până acum a societății, despre care scrie și corespondentul nostru din București. S'au primit apoi următorii membri noi în societate:

D. Gh. Diamandy, dsoarele Ecaterina Pitiș și Alice Călugăru, dnii Victor Eftimiu, Vasile Savel, P. Locusteanu, Emil Nicolau, C. Răuleț, N. Pora, N. Davidescu, Săulescu, Galaction, Sorbul, Chiru-Nanov, I. Soricu, Tomescu, Rebreanu, Tofan, Mândru, Rotică, Al. Stamatiade.

Cu acest prilej s'a reorganizat comitetul Societății în modul următor:

Președinte: Emil Gârleanu, vice-președinte: Cincinat Pavelescu, secretari: I. Minulescu și A. de Herz, censori: Al. Cazaban și Ion Scurtu, casar: Vasile Popp, membri: dna și d. Anghel, Mihail Sadoveanu, D. Nanu și Corneliu Moldovanu.

S'a hotărât depunerea actelor pentru recunoașterea societății de persoană morală și ținerea unui banchet al Societății în seara de 10 Decembrie. Societatea a expediat apoi două telegrame de omagiu M. S. Reginei Elisaveta și dlui ministru de culte C. C. Arion.

Noua piesă a d-lui Delavrancea. Din București ni-se scrie: Pe la începutul lunii Decembrie se va juca la Teatrul Na-

Heves és Dornhelm,

confecțiune de dame, lingerie și articole de modă.

Timișoara—Temesvár,

în oraș, aproape de palatul „Lloyd”.

În atelierul nostru se pregătesc cele mai fine și moderne haine englezești.

Specialitatea prăvăliei noastre o formează trusourile. — Prețuri ieftine.

țional pentru prima oară „Irinel”, piesa cea mai nouă a duli Delavrancea.

Atât d. Delavrancea cât și direcția teatrului, au admis ca să se dea această premieră în folosul societății policlinice „Regina Elisabeta”.

— **Nouii адвоcați români.** Din Târgu-Mureșului ni-se scrie că zilele aceste au făcut examenul de liberă practică (conzura de avocat) patru tineri români, dnii: *Dr. Victor Raicu* din Teaca, *Dr. Arsenie Micu* și *Dr. Cornel Nicolaevici* din Lugoj și *Dr. Romul Micșă* din Dej.

Felicitările noastre!

— **Acțiunea candidaților de avocat din Ungaria.** Uniunea regnicolă a candidaților de avocat și candidații de avocat de sub jurisdicțiunea baroului advocațional din Budapesta au ales în conferența lor dela 22 Noembrie o comisie de 10 membri, pentru a pregăti o acțiune puternică împotriva noului proiect de lege jignitor pentru candidații de avocat. Proiectul acestei comisii se va lua în discuție în adunarea generală ce va avea loc la 8 Decembrie n., în aula baroului advocaților din Budapesta.

Comisia de 10 face apel la toți candidații de avocat din provincie să organizeze împotriva proiectului de lege adunări de protestare și să comunice președinții Uniunii (Budapesta, V. str. Szemere 10) dacă se vor adresa parlamentului prin un memoriu special sau dacă aderă la memoriul ce se va vota în adunarea dela 10 Decembrie.

— **Bancheri șarlatani.** Curtea cu juri din Budapesta a adus azi sentință în procesul pornit împotriva bancherului *Neumann Miksa* și soției din Budapesta. *Neumann* înființase o bancă particulară și prin o gazetă financiară, publicată de un om al său, recomanda publicului din Germania cumpărarea de acții și hârtii de valoare, notate la bancă. Acțiunile au căzut, însă, și clienții din Germania au pierdut mai multe sute de mii — intrate în buzunarele lui *Neumann*.

După o desbatere de 2 săptămâni, *Neumann* a fost condamnat la 4 ani și jumătate, iar tovarășul său *Basch* la 1 an și jumătate închisoare.

— **Descoperirea unei conspirații în Bosnia.** Ziarul croat „Drau” află din Seraievo că scriitorul *George Ristic* a dat de urma unei conspirații al cărui scop este ca Bosnia și Hertegovina să fie transformată într-un mare imperiu sârb, în fruntea căruia să stea un principe muntegrecan.

Cercurile conducătoare din Serajevo au aflat din ziare că conspiratorii sunt în legătură cu asociația secretă a ofițerilor din Belgrad. Scopul acestei asociații a fost să asasineze pe fiul regelui

Petru și să câștige teren pentru un principe muntegrecan.

La Piodor, Banjaluka și Dolny Bakuf au fost arestate mai multe persoane.

Zilele acestea a fost la Dolny Bakuf un funcționar superior, care s'a convins că într'adevăr există o conspirație.

— **Tolstoi Batjocorit.** Din Petersburg se amună, că călugării mănăstirei din Carican, între cari se află și fanaticul Kiodor, cunoscut în întreaga Rusie, în urma agitației pentru adevăratul creștinism, care recunoaște puterea Țarului, au tântuit pe poarta mănăstirei tabloul lui Tolstoi și o scrisoare primită dela credincioșii iliodori. Scrișoarea are următorul conținut: Cuvioase părinte, îți trimitem fotografia ateisului Tolstoi. Ar fi bine să o expui la un loc potrivit, ca dreptcredincioșii de câte ori o vor vedea să blasteme pe necredincios și să-i scuipe chipul. — Călugării au scris pe fruntea scriitorului „Sluga Satanei” iar pe cămașă „Leo Tolstoi ateistul, anticristul”. Sub chip mai sunt cuvintele „Și-a dat duhul la 7 (20) Nov. 1910”. — Următorii învățăturilor călugărilor Kiodor cari fac procesiuni la mănăstire, se opresc înaintea tabloului și-l scuipe adăugând „Anticristule, o meriți!”

— **Cazarmă de jandarmerie aruncată în aer.** Din Salonie se comunică că cazarma de jandarmerie din Kiprili a fost aruncată în aer cu dinamită. Mulți jandarmi au fost omorâți. Atentatul, se erede, că ar fi opera comitetului bulgar, ai cărui oameni au mai comis asemenea fapte și împotriva trenurilor și edificiilor publice turcești.

— **Nouă victimă a aviației.** Aviatorul Reele, făcând o ascensiune la aerodromul dela Milbertshoffen, s'a prăbușit dela o mare înălțime rămânând mort pe loc.

— **Sinuciderea unui milionar.** La Paris s'a sinucis zilele trecute un milionar american. Venise de mai multă vreme la Paris și a trăit adevărată viață parisiană. În timpul din urmă se schimbaseră din vesel ce era într-un om tăcut, ursuz, apatic. Și-a pus capăt zilelor în camera de baie.

— **Proces nostim.** Judecătoria din New-York desbate zilele acestea un interesant proces, pornit de un sublocotenent de ulani din armata austriacă *Startz*, împotriva dsoarei *Helen Mc Murray*, pentru călcarea promisiunii de a-l lua de bărbat. E în procesuat și tatăl fetei, că el ar fi îndemnat fata să-și calege promisiunea. Ofițerul cere despăgubire de 20 mii dolari.

Spune în hârtia de proces, cum a făcut cunoștință în Viena cu Mrs. *Helen*, cum i-a făcut vreme lungă curte și cum a cerut-o în căsătorie. Fata a primit cererea dându-și învoirea și părinții. Reîntorcându-se însă familia *Murray* în America n'a vrut să mai știe nimic de *Startz*, care

venise și el după ei. Ofițerul a încercat tot posibilul să se apropie de familia milionarului dar înzădar. Văzând cum stau lucrurile a pornit proces de despăgubire. Suma de 20 mii dolari, ce o cere ar fi să fie despăgubirea lui pentru multe cheltuieli împreunate cu dragostea aceasta, între cari amintește: învățarea limbii engleze, multe călătorii, costul hainelor civile, multe flori și cadouri și luxuasele dineuri.

Că ofițerul va pierde procesul e de prevăzut. În America se întâmplă astfel de procese, dar pornite de femei împotriva bărbaților, și nici când de bărbați împotriva femeilor. Ziarele americane scriu indignate împotriva acestor fel de pungășii europene.

ECONOMIE.

Noua emise de acții a „Victoriei”. Precum suntem informați din izvor competent, emisia nouă de acții a institutului „Victoria” a succes în mod strălucit, și întreaga valoare a acțiilor nouă fiind deja vârsată la casa institutului emisia aceasta nouă s'a încheiat definitiv.

Prin această operație capitalul de fondare a acestui institut fruntaș face azi Cor. 2.500.000, iar fondurile sale de rezervă se apropie de însemnata sumă de aproape 2 milioane.

Totodată suntem autorizați a aduce la cunoștința domnilor acționari că Direcțiunea institutului pe lângă remiterea titlurilor provizorii eliberează deja acțiunile din această nouă emisiune.

Faptul îmbucurător că acțiunile au fost iscălite și plătite în timp atât de scurt, dovedește încrederea ce-o are marele public românesc în acest vechiu institut de bani.

POȘTA REDACȚIEI.

T. A. P. Ar însemna să-i dăm mai multă atenție decât merită. Schimbarea adresei s'a făcut. Salutări.

Lipsca. Cazul se reduce la cele ce am scris în „Tribuna”. Nu este nimic serios în toată afacerea. Adresa cerută e București, str. Justiției 24.

Filoromânul. Nu ne putem declara decât după cetirea articolelor. Credem însă că — dacă s'aruiți — putem împlini dorința Dv. Vă rugăm trimiteți-ne articolele.

i. con Tolstol.

167

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmas).

Rostoff nu-și putuse da încă seamă la ce distanță se trăgea, când un aghiotant al contelui Ostermann Tolstoi veni și îi dete porunca să înainteze la trot. Escadronul întrecu infanteria și artileria, coborî un deal și după ce străbătu un sat părăsit, urcă un alt deal. Căii începură a se acoperi de spumă, oamenii erau roșii.

Aripa stângă înainte la pas. Husarii trecură pe flancul stâng al pozițiunii și luară loc la spatele uhlanilor, cari erau în linia întâia.

La dreapta, infanteria și rezerva se țineau în coloane dese. Deasupra lor, pe deal, în aierul transpa-

rent, luminat în mod oblic de lumina vibratoare a dimineții, erau tunurile. În față, de partea cealaltă a vălcelei se vedeau coloanele și artileria inamicului. În vălcea, trupele începuseră ostilitățile și-si trimiteau una alteia gloanțele cu voioșie.

Trap... ta... ta... ta... tap!... Loviturile de pușcă pocneau una după alta în văzduh. Apoi se făcu tăcere și din nou izbucniră armele de foc ca niște pocnitoare sub picioare de copii.

Aceste sunete pe cari Rostow nu le auzise de multă vreme, îi făcură efectul unei muzici din cele mai plăcute. Puțin după aceea husarii primiră ordinul de a înainta spre deal pentru a servi de escortă bateriei. În aceeași clipă gloanțele trecură șuerind și scrișnind deasupra capetelor lor. Sgomotul acesta îl excită și mai plăcut pe Rostow. El se înălță pe cal, privi privi câmpul de bătae și luă parte din toată inima la mișcarea uhlanilor, cari năvăliseră deja asupra dragonilor francezi. Un moment, totul se cufundă în fum, dar în curînd uhlanii alergară la stînga, și în mijlocul uniformelor și a cailor lor roibi se zăreau grămezi de dragoni albaștri pe caii lor cenușii.

Rostow zări cel dintâi, cu ochii lui pătrunzători de vânător, pe dragoni fugărind pe uhlanii. El simți instinctiv că dacă ar năvăli cu husarii lui asupra dragonilor, aceștia n'ar putea rezista: dar atacul acesta trebuia să aibă loc imediat, altfel ar fi prea târziu.

El privi în jurul său. Căpitanul de lângă el privea și el cavaleria.

— Andrei Sebastianici, zise Rostow, dacă i-ai răsturna?

— Ideia e bună, făcu căpitanul.

Fără să aștepte cuvintele acestea Rostow dete piteni calului, și înainte chiar de a fi dat porunca, el fu urmat de întreg escadronul simțise același lucru ca și el.

Rostow nu înțelese bine de ce executase acele mișcări. El proceda ca la vânătoare, sub impresia momentului, fără a se chibzui.

(Va urma).

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Văpsire de haine. Curățare chimică.

Spălare cu aburi.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite franco.

Loc deschis.*)

Un domn viteaz.

Di Dr. Șt. C. Pop, avocat în Arad, de-
tat dietal și mare proprietar, în calitate
advocat al dlui preot din Lipova Ioan
imponeri, la o pertractare, aflându-se sub
ut pretorial și așa neavând temere că
agei sale fețe i se poate momentan în
mpla ceva, a aflat de lucru cavaleresc să mă
uze: că eu într'un script l-aș fi atăcat în
nod infam și laș». Mai apoi, în cursul
tractării, mi-a adresat alte insulte, la
ri am ripostat la fel de a răsunat Lipova.
Las că ce am scris, am și subscris și
aintând scriptul tribunalului, de toate nu-
ai de lașitate nu am dat dovadă, și așa
irerea dlui Dr. Șt. C. Pop e absolut lip-
lă de orice bază, — totuși, aflându-mă
sultat de o parte prin acuza de lașitate,
ai apoi și pentru celelalte insulte, l-am
ovocat pe numitul domn, să dea soco-
lă pentru cuvintele sale. Di Pop însă
mai acolo e curajos, unde nu-l trage
line la răspundere. Când însă își teme
sul și pântecul gros, se ascunde sub
rmule și caută scăpare la judecatorie, ce
b dovedește și prin epistoala mandatarilor
ei și prin procesele verbale luate asupra
tractărilor, cari sunt de conținutul ur-
sitor:

Iubite Amice!

Din incredințarea Ta am cerut dela Di Dr. Șt.
C. Pop avocat, deputat dietal și mare proprie-
tar în Arad, satisfacție cavalerescă pentru insulte
de adresate Ție în prezența prim-pretorului din
Lipova la o pertractare ținută la 25 Nov 1911.

Despre decursul pașilor întreprinși de noi, te
noi convinge din protocoalele luate în comun
Domnii mandatar ai D-lui Dr. Șt. C. Pop.
la așturare Ți-le transpunem.

Afacerea aceasta pentru Ține pe calea cavale-
rescă e terminată, deoarece satisfacția Ți-s'a de-
negat prin mandatarii D-lui Șt. C. Pop.

Domnia sa, simțindu-se adecă ofenzat prin
expresiunile unui script dat și contrasignat de
Ține într'un proces civil, voiește a-și cere mai
înainte repararea onoarei sale pe cale judecătore-
ască, și apoi primind «eventual rehabilitarea sa»
sentință judecătorească (expresiune folosită
de mandatarii D-lui Dr. Șt. C. Pop) își stă la
dispoziție. Ne fiind însă chestia ofenselor pentru
ori, D-l Dr. Șt. C. Pop își caută rehabilitarea sa
pe calea judecătorească în nici o legătură cu
insultele pentru cari Tu ai cerut satisfacție cava-
lerescă și de D-sa, și privindu-l Tu, pe Dr. Șt.
C. Pop atât prin declarațiunile Tale trecute și
în protocolul prin intermedierea noastră, cât și
prin faptul provocării, de capace a-ți da satisfac-
ție cavalerescă și fiind exclusiv numai dreptul
Țiu a alege pe bărbatul, dela care voești a cere
satisfacție cavalerescă și pe cine îl Țini de demn
la aceasta, și așa dorind Tu, că chiar și în ca-
zul, de ar fi D-l Dr. Șt. C. Pop de prezent în-
capace să-ți dea satisfacție, să Ți-se dea din par-
tea lui, — cu drept am insistat pentru un răs-
puns categoric: »Ți dă, D-l Dr. Șt. C. Pop sa-
tisfacție, da sau nu?» și neprimind altul decât
răspunsul mai sus citat, am considerat și consi-
derăm aceasta ca denegarea satisfacției și decla-
răm că afacerea din partea Ta pe lângă obser-
varea regulilor absolut cavaleresti este finalizată.

Arad, la 1 Decembrie 1911 st. n.

Salulându-te cu dragoste frățească,
am rămas ai tăi prieteni

Dr. Constantin Misits m. p.
Dr. Sever Ispravnic m. p.

* Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta
nu primește răspunderea.

PROTOCOL

luat în 29 Noembrie st. n. 1911 la orele 2 d. a. în
Arad în cancelaria dlui avocat Dr. Ioan Nemet
în afacerea de onoare dintre d-nii Dr. Alexandru
Marta, avocat în Lipova și Dr. Ștefan C. Pop,
avocat în Arad și deputat dietal.

Prezenți subscrișii.

I.

Se constată, că d-nii Dr. Ioan Nemet și Dr. Se-
ver Ispravnic, în ziua de 26 Noembrie la orele
3/4 la 12 s'au prezentat la d. Dr. Ștefan C. Pop și
i-au cerut satisfacție cavalerescă pentru insultele, ce
le-a adus dlui Alexandru Marta, avocat în Lipova
în cancelaria protopretului din Lipova între orele 3
și 4 din 25 Noembrie. D. Dr. Ștefan C. Pop a de-
clarat, că ia provocarea la cunoștință și își va numi
mandatarii săi, în timp legal.

II.

În ziua de 27 Noembrie la orele 10 înainte de a-
miază d-nii Vasile Goldiș și Dr. Romul Veliciu
s'au prezentat ca mandatarii dlui Dr. Ștefan C. Pop
și în conștințere cu mandatarii dlui Dr. Alexandru
Marta au hotărât a se întruni spre pertractare în
aceeași zi la orele 6 după amiază.

III.

În 27 Noembrie la orele 6 au convenit la pertractare
ambele părți, anume Dr. Ioan Nemet și Dr.
Sever Ispravnic din partea dlui Dr. Alexandru Marta
și d-nii Vasile Goldiș și Romul Veliciu din partea
dlui Dr. Ștefan C. Pop, — s'a decis ca pertractarea
să se amâne pe 29 Noembrie la orele 2 d. a.

IV.

În ziua de 29 Noembrie d. a. s'a prezentat la d.
Dr. Ioan Nemet dl Vasile Goldiș aducând la cuno-
ștința mandatarilor d-nului Dr. Alexandru Marta, că
în locul d-nului Dr. Romul Veliciu dl Dr. Ștefan C.
Pop a numit de secundant pe onul căpitan Ale-
xandru Candrea.

V.

Mandatarii ambelor părți amână pertractarea pe ziua
de 30 Novembre la 6 ore seara.

Alex. Candrea m. p. Dr. Ioan Nemet m. p.
Vasile Goldiș m. p. Dr. Sever Ispravnic m. p.
mandatarii domnului mandatarii domnului
Dr. Ștefan C. Pop. Dr. Alexandru Marta.

VI.

Mandatarii ambelor părți s'au întrunit din nou
la 30 Noembrie a. c. seara la 6 ore.

Di secundant căpitan Alexandru Candrea adresează
secundanților domnului Dr. Alexandru Marta întrebarea:
câ după cunoștința D-voastră mandantul
D-voastră e capace de a cere și a da satisfacție?

Domnii secundanți ai domnului Dr. Alexandru
Marta răspund: da, ceea ce se ia la cunoștință.

VII.

Secundanții domnului Dr. Ștefan C. Pop aduc la
cunoștință, că întrebând pe mandantul lor asupra vieții
sale anterioare din punctul de vedere de a da și a
cere satisfacție cavalerescă, acesta le-a comunicat, că
într'un script procesual înaintat de domnul Vasile
Dehelean și contrasignat de domnul Dr. Alexandru
Marta, dânsul a fost învinuit de procedură fraudu-
loasă, despre ce domnul Dr. Ștefan C. Pop a luat
cunoștință în ziua în care s'a întâmplat diferendul
între D-sa și domnul Dr. A. Marta, și că pentru a se
rehabilita în fața acelei învinuiri D-sa a și făcut pașii
prescriși la forurile competente...

În urma acestei comunicări secundanții domnului
Dr. Ștefan C. Pop sunt de părere, că nu pot per-
tracta diferendul de onoare dintre domnul Dr. Ștefan
C. Pop și domnul Dr. Alexandru Marta, până când
nu se va termina prin absoluta rehabilitare a mandan-
tului lor chestiunea învinuirii a estuia cu procedură
frauduloasă, și declară că dau satisfacție în toate pri-
vințele dar numai după ce li se va fi prezentat sentința
în vigoare de drept, ce se va aduce din partea foru-
rilor competente în chestiunea învinuirii infamante,
ce s'a ridicat în contra mandantului lor și despre care
învinuire mai multe persoane au cunoștință, își re-
servă deci dreptul de a continua pertractările în
chestiunea de față la timpul său.

VIII.

Dr. Sever Ispravnic pune întrebarea D-nilor man-
datari ai D-nului Dr. Ștefan C. Pop că pentru procedu-
ra frauduloasă afirmată de D-nialor este acuzat
sau judecat D-nul Dr. Ștefan C. Pop de judecătore-

Domnii Vasile Goldiș și Alexandru Candrea răs-
pund: »Nu — dar au cunoștință, că D-nul Dr. Ște-
fan C. Pop a inițiat pașii de lipsă la forurile com-
petente pentru rehabilitarea sa în fața învinuirii cu
procedura frauduloasă».

Domnii Dr. Sever Ispravnic și Dr. Ioan Nemet
pun întrebare, că contra cui a inițiat pașii de lipsă
pentru rehabilitarea sa din chestiune, unde și când?

Deoarece D-nul Vasile Goldiș și D-nul Candrea
nu sunt în poziția, de a da răspuns la această întrebare
pertractarea se amână pe mâine seară la orele 9.

Alexandru Candrea m. p. Dr. Sever Ispravnic m. p.
Vasile Goldiș m. p. Dr. Ioan Nemet m. p.
mandatarii d-lui mandatarii d-lui
Dr. Ștefan C. Pop. Dr. A. Marta.

D-nul Dr. Sever Ispravnic aduce la cunoștință că
fiind D-l Dr. Ioan Nemet împiedecat, în locul dânsu-
lui a venit ca secundant D-l Dr. Constantin Misits.
Se ia la cunoștință.

IX.

Secundanții D-lui Dr. Ștefan C. Pop răspund la
întrebarea din alienatul ultim al protocolului anterio-
rior, că D-nul Dr. Ștefan C. Pop, în decursul
zilei de 29 Noembrie a. c. a predat afacerea sa D-lui
advocat Dr. Romul Veliciu spre a face pașii necesari
pentru rehabilitarea sa față de acuza difamantă ce
i-s'a adus în scriptul desprovocat la judecătoria ci-
vilă competentă în contra dlui Vasile Dehelean și Dr.
Alexandru Marta, iar în contra celui din urmă și la
Camera advocațială din Timișoara.

X.

Domnii Dr. C. Misits și Dr. Sever Ispravnic nu
pot accepta propunerea D-lor Vasile Goldiș și A.
Candrea, deoarece învinuirile amintite de D-lor sunt
numai niște expectanți susținute de D-nul Dehelean
numai într'un script procesual fără ca acele să fie
dovedite și respective fără ca pentru acele să fie D-l
Dr. Ștefan C. Pop pus sub acuză ori judecat, drept
aceia aceste simple afirmări nu pot detrage nimica
din capacitatea D-lui Dr. Ștefan C. Pop de a da și a
cere satisfacție nici în cazul acela chiar dacă arătarea
deja s'ar fi făcut.

Afirmarea că D-l Ștefan Pop a inițiat pașii de lipsă
pentru rehabilitarea sa, pentru espectorările D-lui De-
helean nu e în legătura cu cauza aceasta unde D-l A.
Marta cere satisfacție dela D-l Dr. Șt. Pop pentru
insultele »ebben az ügyben alávaló és gyáva módon
meg lettem támadva», și mai târziu »szé utelen, szé-
gyelje magát» adresate de acesta D-lui Marta la per-
tractarea dela Pietura din Lipova în 25 Nov. 1911
după amiez între 3—4 ore.

Drept aceia din nou pun întrebarea: e dispus D-l
Dr. Șt. Pop a-i da D-lui Dr. A. Marta satisfacție
pentru aceste insulte ori nu?

XI.

Secundanții D-lui Dr. Șt. C. Pop răspund: Că în
considerare că învinuirile infamante ce i-s'au adus
dânsului în scriptul de sub întrebare chiar conform
punctului precedent sunt în legătură cu cauza de
sub pertractare și conștințând că scriptul care con-
ține acuza infamantă față de D-nul Dr. Ștefan C. Pop
este contrasignată de D-l Dr. A. Marta, dânsii, adecă
secundanții D-lui Dr. Șt. C. Pop, persistă în hotărâ-
rea lor de a putea continua această afacere de onoare
numai după ce mandantul lor se va fi rehabilitat în
fața învinuirii ce i-s'a adus, că anume ar fi procedat
în oare-care cauză în mod fraudulos.

XII.

Mandatarii dlui Dr. A. Marta declară că din răspunsul
mandatarilor Dlui Dr. Șt. C. Pop constată denegarea
satisfacției, din care motiv apoi din partea lor declară
afacerea pe calea cavalerescă pentru dl Dr. A. Marta
de finalizată.

XIII.

Mandatarii Dlui Dr. Șt. C. Pop declară că dânsii
nu deneagă de a da în numele mandantului lor
satisfacție cavalerescă în afacerea de sub întrebare, ci
numai suspendarea acestei satisfacții până atunci, până
când mandatarul lor va fi eventual rehabilitat în fața
acusei ce i s'a adus de a fi procedat într'o cauză care
stă în legătură cu afacerea prezentă cu procedură
frauduloasă și pentru care rehabilitare, mandantul lor
a făcut deja pașii de lipsă la forurile competente.

Prin aceasta declară din partea lor decamdată afa-
cerea de încheată pentru mandantul lor Dr. Șt. C. Pop.
Arad, la 1 Decembrie 1911.

Dr. Sever Ispravnic m. p.
Dr. Constantin Misits m. p.
mandatarii dlui Dr. A. Marta.

Alexandru Candrea m. p.
Hauptmann,
Vasile Goldiș m. p.
mandatarii dlui Dr. Șt. C. Pop.

Nimic mai evident și clar decât dorul
de »fugă pe cale cavalerescă» a numitului
viteaz. Ce legătură are insulta adusă lui
(pentru care zice că m'a împrorocuat la
locul competent, despre ce însă nu se știe
nimic), cu insultele aduse mie din partea
sa? Cum poate să altereze afacerea pre-
zentă împrejurarea dacă dânsul va fi reha-
bilitat sau nu, căci eu mi-am căutat onoa-
rea mea, care are drept la reparație și în

cazul dacă a dlui Dr. Șt. C. Pop nu reclamă sau nu obține rehabilitarea sa.

Aș putea fi mulțumitor altcum numitului viteaz, căci el singur declară, cumcă nu se simte demn de a sta în față cu mine în lupta oamenilor nepătați. Pentru această recunoaștere a defectului său cavaleresc (de ar fi numai cazul prezent!) eu i-am răspuns iarăș în mod bărbătesc și cavaleresc: »N'are de a face, ești sau nu capace a da satisfacție cavalerescă, — eu te aflu demn, haid răspunde bărbătește pentru insultele aduse«. D-sa însă a persistat pe lângă faptul incapacității sale și pentru fuga la judecătorie.

Fie deci adevăr, ce zice el însuși. Poate însă regreta, că nu a venit la distanța sabiei mele, ca să-i fi ras pielea groasă de pe nas. Se putea regenera prin această luptă, dusă cu un contrar recunoscut de el însuș ca superior lui.

Așa însă a rămas, ce a fost: gros la nas și laș.

Lipova, la 4 Decembrie.

Dr. Alexandru Marta
advocat.

Poșta Administrației.

I. C. inv. în Cherechiu. Adresați-Vă dlui Victor Tordășianu asesor consistorial în Sibiu.

Teodor Balișiu, Bereșeu. Am primit suma de 10 eor. în abonament.

BIBLIOGRAFII.

▲ apărut:

Tipuri sociale: Intrigantul, Arivistul politic, Nihilistul intelectual, Arivistul literar, Funcționarul arivist, de N. Zaharia. Un volum, 1 leu 50 bani; ediție de lux, 2.50. Depozit general: Librăria Socec.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

„Tribuna” institut tipografic, Nichin și cons.

REISZ MIKSA FABRICĂ DE MOBILE

în

BÉKÉSCSABA — NAGYVÁRAD

Andrássy-ut 41—43.

Rákóczi-ut 14.

(Lângă »Apollo«).

Un candidat de avocat

cu practică bună și care știe bine limba română în scris și vorbit, află aplicare momentană în cancelaria avocatului

Dr. Mátyás Lázár, Sibiu
(Nagyszében, Disznódi-u. 28.)

Se caută o

crescătoare (bonă)

pentru un băiat de 4 ani. Locul este de a se ocupa imediat. — Ofertele să se adreseze administrației ziarului »Tribuna«. Arad.

Un candidat de avocat

cu practică, află aplicare momentană la subscrisul.

Dr. Gheorghe Rocsin,
advocat,
Oradea-mare (Nagyvárad).

Caut un practicant

cu plată începătoare și pe lângă aplicare momentană. — A se adresa:

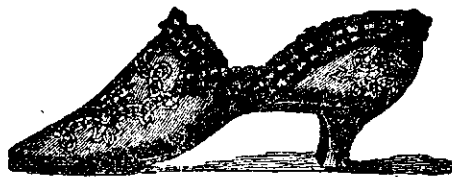
Wéber, bankbizományi iroda,
Világos.

Premiat la a. 1902 din partea expoziției industriale din Becicherecul-mare

BERBERSZKI MIKLÓS

păpușar,

— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și străinătate păpuși de oiele, păsle, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis gratuit. — Revizătorilor li se dă rabat

Pește sărat,

în România și Rusia, sosit cu vagonul, ofer privaților și comercianților:

Taranka, alb 100 klg. 70 coroane, alte soiuri mai ieftine precum: Dererica, mic și mare, Saran, Carjanca, MORUN tăiat, Somn tăiat, Somn mic și mare.

Expediție zilnică în cant. mare și mică.

PETROVITS și PANTITS

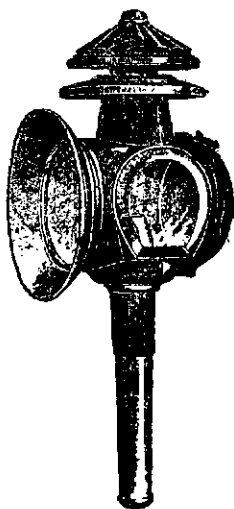
Versecz. (Fő-tér.)

Omaszta János,
fabricant de lămpi
pentru trăsuri.

Budapest

VIII. Óriás-utca 20/a

Primește comande de ori-ce lămpi pentru trăsuri și automobile, — comande pentru galvanoplastică și ori-ce reparațiuni de branșe.

Un candidat de advocat

cu practică și vărsat în limba română, află aplicare la subscrisul.

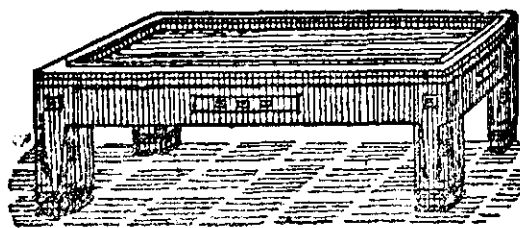
Dr. Hollósy Kálmár
advocat în Borosjenő

— Premiat la expoziție cu medalie de aur. —

H. PÁLLÁN succesor

Styászni József

prima fabrică ardeleană de billarde și timpărie în
Kolozsvár, Dávid Ferenc u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor.

La cerere trimite instalatorul de biliarde și în provincie. — Ține mare asortiment de biliarde noi și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată la 1875. — La dorință face și țirg de schimb.

Haine, pardesie și paltoane

moda cea mai nouă, din stofă modernă, de toamnă și de iarnă, croite admirabil, se pot comanda ieftin la

Mészáros Károly,

croitor de haine bărbătești,

Kolozsvár, Szentegyház-utca. 6.

Réthy și Schreithofer

fabrică de cârnaț și mezeluri.

Instalațiunile electrice.

Déva, (Piața principală).

Recomandă carne proaspătă de vită, porc, vițel, oaie și miel, carne de porc afumată, cârnățării, slănină și unsoare în gros și în detail. La dorință liferează unsoare topită în vase proprii. — Cumpărătorilor vechi dă scădere la preț. Serviciu prompt! — Cereți catalog!

Cel mai mare depozit de încălțăminte din Lugos.

Ghete de box veritabil, schewreaux ori lac elegante și solid lucrate, pentru domni 9 cor., pentru dame 8 cor. Pot fi cu șret, cu nasturi ori fără. Ghete de box pentru dame numai 7 cor. Ghete de box pentru copii dela 1—5 ani cor. 2-60, dela 5—10 ani cor. 3-60, dela 10—15 ani cor. 5-60. Ceui-ce nu va fi mulțămît cu ghetetele trimise, i-se vor retrimite banii. — Crema și tocure de gumă la fiecare păreche gratis.

EBERSTEIN HENRIK,
pantofar in Lugos.

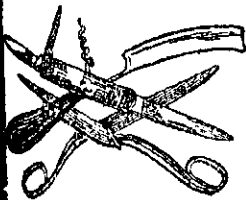
Prima tocitorie cu aburi pentru articole de lux și briciuri

VICTOR TURTURE

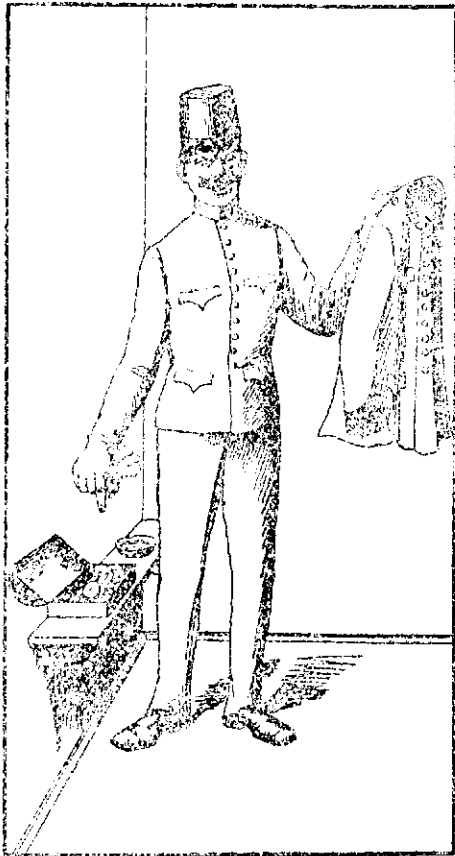
VERSECZ, Steriagasse 16.

Bogat depozit de articole de oțel englezesc și francezesc. Mașini americane de tuns părul și barba, sistem nou, pietri de ascuțit englezești, precum și diverse art. cole de ras și frizat.

Serviciu prompt!
Prețuri ieftine!

Îți place să porți totdeauna haine curate?

Atunci cumpărați **«Casseta miraculoasă»**, fabricația mea proprie, cu ajutorul căreia, cureți orice pată de pe haină, de culoare cât de sensibilă, precum pete de cerneală, poame, cafea, vâpseli etc. «Casseta» aceasta nu este ca obiect de reclamă, ci rezultatul unor încercări de 35 ani. Este bine venită pentru orice familie, care ține la curățenie. — Costă 5 Coroane și ține ani întregi. Se poate cumpăra numai dela fabrica chimică:

GUSTAV SOLINGER,
Brassó, Strada Cimitirului Nrul 5.

„IANER“ cremă neunsuroasă.

Cel mai nou product igienic pentru curățirea și înfrumusețarea feței. — Inlătură petele galbene, bubele prindute de înfierbânteli, sgrăbunțe și alte necurătenii de piele. Crema aceasta ziua se poate folosi mult mai cu succes.

1 teglă 1 coroană.

„Ianer“ pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la baluri, saloane și de zilnic folos, care acopere încrețurile și e cu totul nestricăcioasă. In culorile: roză, albă și cremă 1 cutie 1 coroană.

„Ianer“ săpun 1 bucată 60 fileri.

„Ianer“ pastă pentru dinți 1 doză, 1 cor.

„Ianer“ apă pentru gură Bună pentru dinții scorburoși și gingiile buretoși, contra mirosului greu de gură. 1 sticlă cor. 1-60; jumătate sticlă, 80 fileri.

„Ianer“ esență pentru păr Excelentă pentru inlăturarea mătreței și contra căderii părului 1 sticlă, 1 cor. 30 fileri.

„Ianer“ pomadă pentru creșterea părului. 1 teglă 2 coroane.

„Ianer“ vâpseală pentru păr pentru a colora in negru, brunet ori in blond părul sur și cărunț. Nereușita colorii e exchisă la comande să se noteze că părul înărunțit in ce culoare să se vâpsească (negru brunet). Un carton 4 coroane

„Ianer“ apă care face părul blond

Pentru a vâpsi in timp scurt, in băi, auriu, părul blond, roșu, chiar și brunet ori negru. 1 sticlă 4 cor.

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Pentru înconjurarea contrafacțiilor numai „Preparatele lui Rudolf Ianer“ ieșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare“ alui Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárváros Fő-ut 70.

Toffelul de blănării

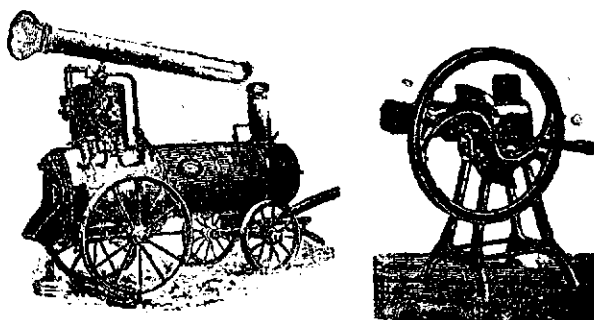
precum: boauri, (muff), tocure de picioare, jachete după croiul englez și francez, berletuieli cu lână, toffelul de căciuli, etc. Reparări și transformări bune și ieftine se pot câștiga la

Puskás József,
blănar
Aid-Nagyenyed.
Szenkirály-utca 80 — 82. sz.

Kálnai S.

fabrică de motoare și turnătorie de fier,
Murăș-Oșorhei — Maresvásárhely.

Motoare cu benzin și olei brut, locomobile, motoare absorbitoare de gazuri. — Mașini-motoare cu benzin, automobile pentru arat și imblătit. — Primește toffelul de montări pentru mașini, stabilimente industriale, mașini cu aburi și încălzirea cu aburi, precum și executarea a toffelul de aliaje de fier și metale, montarea deplină a morilor precum și reparări în bransa aceasta.

Garanță deplină! — Serviciu prompt! — Prețuri ieftine.

MOBILE IEFTINE ȘI BUNE

să pot procura numai la

Prima fabrică de mobile

PETRUȚIU & PLATZ

Bibiu — Nagyszeben, Strada Sării — Salzgasse 37.

Telefon Nr. 47.

Public este rugat înainte de a-și procura mobile să binevoacă să se prezinte la MAREA EXPOZIȚIE de toffelul de artă și simple, care stă zilnic spre vedere publică. Se acordă atențiunea asupra Atelierului propriu de SCULPTURĂ și TAPIȚERIE de primul rang.

toate lucrările de lipsă la biserici nouă și vechi. — Orice lucru se execută prompt, conștiincios, pe lângă deplină garanță și cu prețurile cele mai moderate.

Cei cari au lipsă de ghete să se adreseze prăvăliei nou aranjate de ghete alui

Nicolae Lung,

Pancsova, Strada Gizella (Mészáros).

Asortată conform cerințelor moderne unde se află de vânzare ghete lucrate în atelierul propriu, pentru bărbați, dame și copii, executate elegant și trainic, cu prețuri moderate. Lucrează ghete după măsură, în timp scurt, execuție elegantă și prețuri ieftine. — Pentru picioare defectuoase ghete speciale!

Valorizare de nisip

Cine are nisip mult, să ceară în interesul propriu, următoarele cataloage și prospecte:

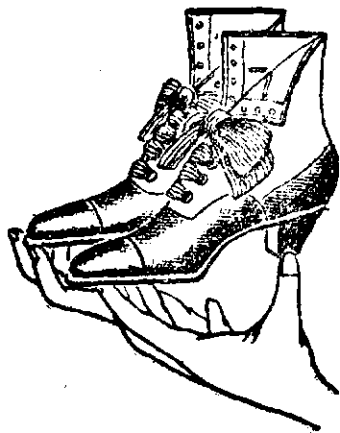
- F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
- F. A. Fabricarea țiglei de beton, orânduită la lucru de mână
- Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
- B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
- C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Szántó és Beck, ingineri, fabrică de mașini pentru industria de nisip. Budapest, VIII. Viola-u. 7.

Bencsik Zsigmond în Déva

Oferă: **GHETE AMERICANE ȘI FRANCEZE** cusute cu mâna în atelierul propriu precum și **GHETE GATA**, format modern pentru bărbați, femei și copii. *Galoși, ghete comoade și pentru gimnastică.* Mare magazin de gume renumite de Sullivan pentru tocuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare ne-regulate și bolnave le pregătesc după măsură. La comanda din provincie este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu prompt.

Ghete originale rusești

pentru noroiu (imală) și zăpadă se află în cantitate mare la filiala fabricii de ghete

MOSKOVITS

Arad, Szabadság-tér 18.

Prețuri unanime
Cor.

10.—
13.—
17.—
22.—

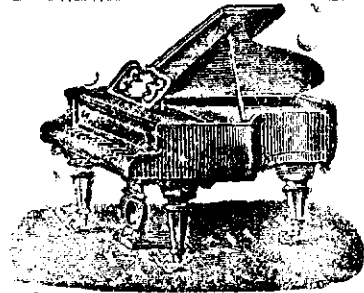

ARAD, Szabadság-tér 18.

Telefon Nr. 557.

Petrof Antal ^{succe-} _{sor} Wonka János

fabrică de piane cesar regale
Temesvár-Józsefváros,
Str. Szilágyi 13. — Magazin in Hunyadi-ut 13.

Liferează:

PIANE ȘI PIANINE

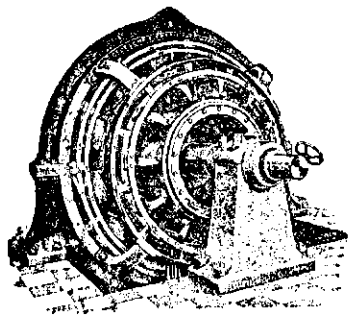
efectuate în stilul cel mai modern și execuție promptă.

Profesorii și instructorii de muzică primesc favor cuvenit.

Catalog ilustrat la dorință trimite gratuit și porto franco.

Reparator de motoare.

Execută conștientios orice reparaturi de generatoare, motoare, mașini dinamice etc.

Privinczky József,

SZEGED

Boldogasszony-sugárut 3. sz.
Cel mai mare atelier de pe șesul Ungariei.

Sam. Wagner,

Prima turnătorie de fier Sibiiiană.
Mare fabrică de mașini agricole.
Atelier de mori și prăvălie de fier.

◆ NAGYSZEBEN. ◆

Cea mai neîntrecută fabrică de mașini agricole, executate cu cea mai mare precauțiune. — Mașini de lână diferite mărimi. Darace de lână. Lup pentru scărmanat lână. Piuă pentru abale (postavuri)

Foarte mare export în România și Orient.

Instalează: mori de orice mărime. Cilindre la mori pentru asortat făina. — Conducte de apă etc. — Efectuază: Cele mai bune țevi turnate pentru conducte de apă. Mare turnătorie de fier și alamă. Foarte mare depozit în țevi de fier de orice dimensiune. — Cel mai mare asortiment în mașini de treerat de orice mărime. — Foarte mare asortiment de MOTOARE dela 2 HP în sus, — pe lângă cea mai mare garanție. — Prețuri foarte reduse și condițiunile cele mai avantajoase. — Explicări și cataloage la cerere gratuite.

